

Sou Misete kena Yesuse rebe Markuse Ilekiule

Lepate Menai

Tamata Kristena akmenaru esi beteke be buku meije, mokwai sae me ilekie, eni nane Markuse. Markuse mere, rebe ikeu sakesa kai Petruse kena lepae Sou Misete. Saisa rebe ilene bei Petruse, ilekie kena buku meije.

Sepo ite baise buku meije, ite baise saisa rebe Yesuse Ionoule kai saisa rebe Iatetukelu ete Eni maka luluaru. Yesuse Ibeteke Sou Misete rebe ebeteke be Alla Ipleta memenai saka Kamale mei nusare (1:14-15). Yesuse Eni kbasa kena ono tamata makerake esi mise kai Isui ro tiae rebe ekbasae tamatare. Tamata Yahudiaru esi elakaru laleisu tiakeNi kai laleisu kena bunuI (3:6). Po Yesuse Inaya beisi mo. Ibeteke peneka be tatike pine Isupu bunu (8:31; 9:31; 10:33-34), kai Ikeu lope Yerusalem le laleI kena Iriluke nanakwalaIje kena seli ite tamataruki dosaru (10:45). BunuI, eleki Ikwana suike.

Markuse lalei kena ileki buku meije leke ibeteke be Yesuse mere Maka Hlamate kai Alla Eni Nanae (1:1, 11, 24; 3:11; 5:7; 8:29; 9:7; 14:61-62; 15:39). Kai lalei kena beteke ete ite leke masike susate saisa ekena ite po lulu Yesuse rame (8:34-38; 10:29-31).

Isi

1. Yesuse Ikerike memenaije (1:1-13)
2. Yesuse Iatetuke kai Iaseluke Eni kbasare me otoi Galilea, eti tamata Yahudiaru esi elakaru lalesi kena bunuI (1:14-3:6)
3. Yesuse Ikerike sibae Eni makerike me otoi Galileare (3:7-6:13)
4. Yesuse Iatetuke kai Iaseluke Eni kbasare eti Eni maka luluaru esi persaye be Ile Maka Hlamate (6:14-8:30)

5. Yelu rebe Yesuse Ionolu kena Ikeu lolete Yerusalem leke esi bunuI ete mere (8:31-10:52)
  6. Yelu rebe Yesuse Iono kai Iatetuke ndete kota Yerusalem (pasale 11-13)
  7. Yesuse Isupu kerike kai bunuI (pasale 14-15)
  8. Yesuse Ikwana suike (pasale 16)
-

Yohanese maka baptise, ibaptise tamata bokala
1:1-8

(Mat. 3:1-12; Luk. 3:1-18; Yoh. 1:19-28)

1 Meije Sou Misete kena Yesuse Kristuse, Alla Eni Nanare.
2-3 Kena akmenare Nabi Yesaya ileki me eni bukure elere:

“Alla Ibeteke loko Eni nanare be,
‘Au ulake tamata sae kena Akeu mosare
leke iaknekae lalane eteMu.^a
Eleki tamata mere ibeteke loko tamata bokala me otoi nsekile be,
‘Imi aknekae lalemi leke hlaleke loko Alla.”^b

4-6 Eleki takwali titinai mina pine Yohanese maka baptise iluake. Ikeu lolete otoi nsekile eleki irue ete mere. Eni lapune bitae bei unta bului kai ikane kwauwe kai ikinu maka kinu tuae inaije esi kweline, le piasare tamata rebe ikeu lepae Tuhane Eni nane, ikane manane ele mere. Eleki Yohanese ikeu lorau kwele Yordane ibeteke loko tamataru be, “Imi naku imi dosaru kai hleke bei ono dosa.” Hoko tamata bokala bei kota Yerusalem kai bei otoi Yudea esi keu loko Yohanese. Tamata meru esi naku esi dosaru ete Yohanese leke Alla Ilenelu. Eleki Yohanese ibaptisesi me kwele Yordane kena tanda be esi hleke bei ono dosare peneka. ⁷Eleki Yohanese ilepa loko tamata meru rame be, “Namake Ile sae me Iluake hoko Eni kbasare lesi beiku. Au rue sakesa kaiNe saisa mo le Eni kbasare ktili titinai. ⁸Au

^a 1:2-3 Mal. 3:1   ^b 1:2-3 Yes. 40:3

Yohanese maka baptise iluake

baptise imi kena kwele, po Iono Ro Misete Ikbasae lalemi leke Ipletae imi.”

**Yesuse Isupu baptise bei Yohanese
eleki Ikeu ndete otoi nsekile**
1:9-13

(Mat. 3:13-4:11; Luk. 3:21-22, 4:1-13)

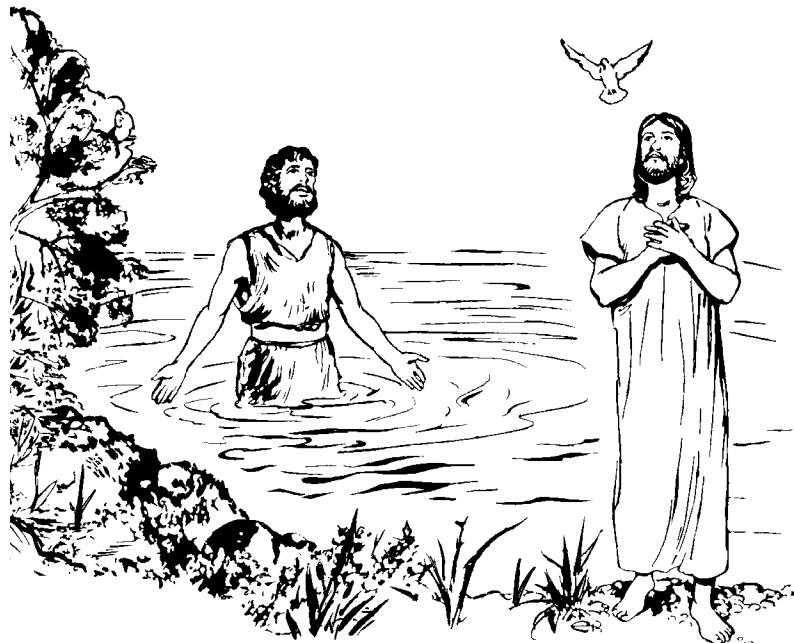
⁹Kena Yohanese ibaptise tamataru, Yesuse Iluake bei nda hena Nasarete, me otoi Galilea lorau kwele Yordane loko Yohanese. Eleki Yohanese ibaptiseNi me kwele Yordane.

¹⁰Kena Yesuse Ikeleke bei kwelere, Iselu lanite baeke kai Ro Misete Irulu lokoI selu saka manu abune. ¹¹Eleki Alla Ilepa loko Yesuse bei ndete surga be, “Ale Auku Anae, Au nete lokoMu, laleKu ndina le Ale.” ¹²Eleki Eni Ro Misete Iulake Yesuse Ikeu ndete otoi nsekile. ¹³Kena Yesuse Irue ndete otoi nsekile petua butu ata, ro tiaru esi elake etehekeNi leke Ilene lokoe. Ete mere binatanaru ukeholi Yesuse po malekataru rakai.

Yesuse Ikoti kwete beluka sie ataya leke esi luluI
1:14-20

(Mat. 4:12-22; Luk. 4:14-15, 5:1-11)

¹⁴Kena Yohanese isupu kerike pende, Yesuse Ikeu me otoi Galilea kena lepae Sou Misete ete mere. ¹⁵Ibeteke be, “Alla

Yohanese ibaptise Yesuse me kwele Yordane

Iulake Au leke tamata esi rekwa Aure, Yesuse Maka Hlamate. Takwali moneka Alla Ikbassae imi saka imi Kamale hoko imi hleke bei ono dosa leke hlaleke loko Sou Misete bei Alla.”

¹⁶Eleki kena Yesuse Ilia me tlaka Galilea leini, Iselu Simone kai kwalini Andreathe luasi nikwa iane kena uete, le luaise tamata maka nikwa iane. ¹⁷Yesuse Ibeteke lokosi be, “Mai, luami lulu Au. Luami nikwa iane takwali peneka, hoko petu meije Au ono luami kena ono tamata esi lulu Alla.” ¹⁸Eleki luasi keu bei esi uete mere eleki esi lulu Yesuse.

¹⁹Kena Yesuse Ikeu siba lopai toto, Iselu Yakobuse kai kwalini Yohanese, (luaise Sebedeuse eni nanae), esi amiseke esi uete mpe soa buini laleje. ²⁰Eleki Yesuse Ibeteke lokosi sosoli be, “Mai, luami lulu Au.” Hoko luasi keu bei amasi kai eni tamata makerikaru eleki luasi lulu Yesuse.

Yesuse Isirie ro tiare bei ile sae me

1:21-28

(Luk. 4:31-37)

²¹Yesuse kai Eni maka luluaru esi keu lopai kota Kapernaume, eleki kena tamata Yahudiaru esi petu pleije, Yesuse Ikeu me Yahudiaru esi luma ibadare eleki Iatetuke ete mere. ²²Tamata ete meru esi herane Iatetuke le Iatetuke kena kbasa hoko Iatetuke lupe kuru Torate esi atetuke mo.

²³Kena petu mere ile sae me Yahudi esi luma ibadare, ro tiare kbasa lalaleije. Eleki ikloloe be, ²⁴“Yesuse tamata Nasarete, Akwale ami yake. Alomei kena atia ami moyo? Au rekware Ale bei Alla kai Amu dosa sae mo.”

²⁵Yesuse Itahola ro tiae mere be, “Ndene! Asiri bei tamata meije!” ²⁶Eleki elisukeni ktili kai esiri beini kai ebiuwe.

²⁷Tamata me Yahudiaru esi luma ibadare esi lepa loko lomai kai esi beteke be, “Tinai, Yesuse Iatetuke hnaune beluke peneka! Bei akmenare ami lene ele mere rebai sae mosa! Tamata mere Iatetuke kena kbasa le Ipletae ro tiare, elene lokoI.”

²⁸Lomei takwali mo, lepate bei Yesuse elei ete tamata bokala me hena rebe ume Galilea keholire.

Yesuse Iono tamata makeraka bokala esi mise

1:29-34

(Mat. 8:14-17; Luk. 4:38-41)

²⁹Eleki Yesuse kai Eni maka luluaru esi siri bei luma ibada mere kai esi keu me Simone kai Andreathe esi luma. Yakobuse kai Yohanese luasi keu kaisi lekwe. ³⁰Me luma mere, Simone eni inai tamoli intulu le kerakeni ela kai imusu titinai hoko tamata esi beteke loko Yesuse be, “Simone inai tamoli intulu le kerakeni ela.” ³¹Hoko Yesuse Ikeu loko matabinane mere kai Ikerike balaije eleki Ibetukeni. Eleki musute erulu beini kai imise sosoli. Eleki Iono kena ilayanisi.

³²Eleki kena kmau, lemataije suni peneka, tamata ete meru esi liku tamata makeraka kai tamata rebe ro tiare

kbasaise.³³ Hoko tamata bokala bei kotare esi luake me luma mere.³⁴ Eleki Yesuse Iono tamata makerake bokala esi mise. Kai Isirie ro tiare esi kbasare bei tamata bokala, po Ionolu lepa mo le urekwa be Yesuse Ibei Alla.

Yesuse Ikeu lepae Sou Misete

1:35-39

(Luk. 4:42-44)

³⁵ Kena bebeleti sa, Yesuse Ibetu kai Ikeu bei lumare lolete otoi ndenete kena Icotie loko Alla ete mere.³⁶ Kena Simone kai eni ebearu esi beture, esi selu yo Yesuse Ikeu peneka eleki esi keu nikwa lokoI.³⁷ Eleki kena esi tetue Yesuse, esi beteke lokoi be, "Pusue tamata esi nikwa lokoMu."

³⁸ Yesuse Iralakesi be, "Yele, po mai ite keu me hena teanaru leke Au lepae Sou Misete etesi lekwe. Le Au luake lomeije kena lepae Sou Misete etesi."

³⁹ Kena mere, Yesuse kai Eni maka luluaru esi keu papelake otoi me Galilea, kai Ilepae Sou Misete me Yahudiaru esi luma ibadaru eleki Isirie ro tiare bei tamata.

Yesuse Iono tamata makerake rebe usai kai tinaiju pulule imise

1:40-45

(Mat. 8:2-4; Luk. 5:12-14)

⁴⁰ Tamata makerake sae rebe usai kai tinaiju pulule iluake loko Yesuse kai itolae tibubui lope tapele eleki ikotie beiNi be, "Yesuse, sepo Asuka hoko Aono au mise noma."

⁴¹ Yesuse laleIje noai eleki Ikeriken iai Ibeteke be, "Yele, amise kena meije neka."⁴² Hoko tamata mere eni makerake mere sirikele eleki imise sosoli ne.⁴³⁻⁴⁴ Eleki Yesuse Ibeteke lokoi be, "Aleu noma, po alenake Au ete tamata makete yake. Po akeu ruamu loko imame leke aseluke nanakwalaume, kai beteke lokoi be amise peneka. Eleki ariluke manu abuna inai lua lokoi leke ipalalu me Alla oalje leke tamata maketaru esi rekwa be amise bei makerake peneka."^c

^c 1:43-44 Aseluke ete imame mere leke imame irekwa be imise peneka pibe mosa. Sepo imise peneka, iriluke manu abuna inai lua leke palalu ete Alla, eleki ileu bei tamata kustaru esi otoi maka ruere ne.

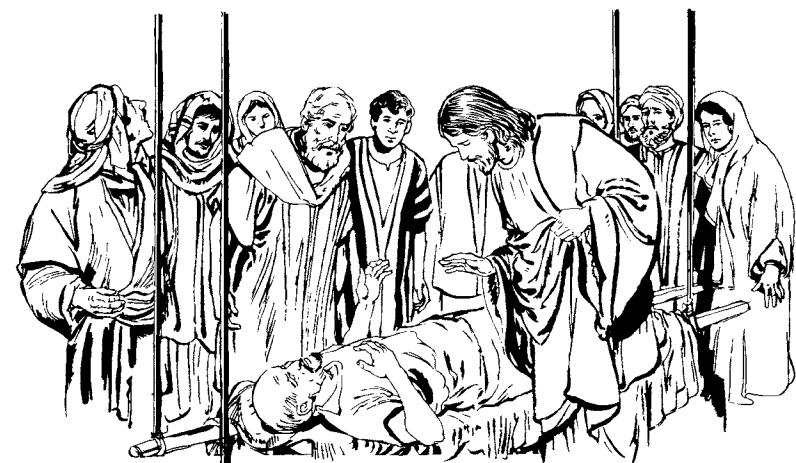
⁴⁵ Po ilene lokoI mo hoko ikeu alenakele ete tamata bokala eleki esi alenake rame pela hena teanaru. Hoko Yesuse Isupu kusu me kota mo le tamata bokala esi lomei keholiNi. Eleki Yesuse Irue me kota mulini. Po tamata bei etia neka esi luake lokol rame.

Yesuse Iono tamata sisate sae me imise

2:1-12

(Mat. 9:2-8; Luk. 5:18-26)

2 Eleki petua lua pise telu pine Yesuse Ikusu kota Kapernaume, tamata esi lene be Iluake suike kena luma mere.² Eleki tamata bokala esi luake lokoi, po lumare penu kena tamata peneka eti otoi kena ruere sae moneka. Eleki Yesuse Iatetuke Sou Misete bei Alla eteisi. Tamata rebe esi luake pamulire esi lene Iatetuke bei mpai muli.³ Eleki sie ataya me esi liku esi ebe sisate sae loko Yesuse.⁴ Po esi supu kusuini mo le tamata me lumare boka kuate. Hoko esi rika benai bei ndete muli eleki esi rulukeni kena eni maka ntulu lakwaije lope loko Yesuse.⁵ Kena Yesuse Iselu esi ono ele mere, Irekwa be esi hlaleke lokoi. Eleki Ibetek loko tamata sisate mere be, "Kuebe, Au ampune amu dosaru peneka."

Yesuse Iono tamata sisate imise

⁶Kena mere kuru Torataru esi me lekwe, esi noake me lalesi be, ⁷“Le mula pine Tamata meije Ilepa ele mere? Isobue Alla le Iono saka Alla. Batuke Alla rual pine Iampune iteki dosaru, po tamata mo.”

⁸Yesuse Irekwa laleisu kena mere neka, hoko Ibeteke lokosi be, “Laleimu ele mere yake. ⁹Sepo Au beteke loko tamata mere be Au ampune eni dosare hoko imi rekwa be Au ampune dosare tinai pise mo pise! Po sepo Au beteke be, ibetu kai luluke eni paile eleki ikeu, hoko imi rekwa be Au kbasa kena ono misete.” ¹⁰⁻¹¹Yele, Au beteke be, ibetu, luluke eni paile eleki ileu, hoko kena ibetu kai ileure, imi rekwa Au, Tamata Eni Nanae meije, Alla Iriluke kbasa eteKu kena ono ele mere.” Eleki Yesuse Ibeteke lokoi be, “Kuebe, abetu kai luluke amu paile eleki akeu no!” ¹²Eleki tamata mere ibetu, iluluke eni paile eleki isiri baue metu mukare. Eleki pusue tamata lalesi ndina le Yesuse Iono mise kuate, hoko esi beteke be, “Tinai, eti meije ite selu maka ono misete ele meije sae mosa.”

Yesuse Ikoti Lewi leke iluluI

2:13-17

(Mat. 9:9-13; Luk. 5:27-32)

¹³Eleki Yesuse Ikeu lopai tlaka Galilea leini suike, tamata bokala esi luake lokoI eleki Iatetukesi kena Alla Eni lepataru. ¹⁴Kena Yesuse Ikeu siba toto bei mere, Iselu Lewi (Alfeuse eni nanae) irue me kantore pajake. Eleki Ibeteke lokoi be, “Kuebe mai, luluKu!” Eleki Lewi iluluI ne.

¹⁵Eleki Yesuse Isupu koti bei Lewi kena kane kpetu, hoko Ikane sakesa kai Eni maka luluaru me luma mere. Tamata pajake kai sie rebe tamata esi kotise tamata dosare esi ete mere lekwe.

¹⁶Tamata Parisia rebe esi ono kuru Torate, esi selu Yesuse Ikane sakesa kai tamata rebe kotise tamata dosaru, hoko esi beteke loko Eni maka luluaru be, “Yesuse Imise mo le Ikane sakesa kai tamata pajake kai tamata dosaru.”

¹⁷Eleki Yesuse Ilene mere hoko Ibeteke lokosi kena umpama be, “Tamata rebe kerakeni more loktele ili lokoi mo, po ili

loko tamata rebe kerakine. Sakesa neka, Au lekwe, luake kena koti tamata rebe esi rekwa be ruaise tamata dosare, po tamata rebe inoake eni dosa sae more, Au kotini mo.”

Kena Yesuse Ime kai Eni maka luluaru sare esi tahane tia senete mo

2:18-22

(Mat. 9:14-17; Luk. 5:33-39)

¹⁸Kena rebai sae me Yohanese maka baptise eni maka luluaru kai tamata Parisi toini sae me esi tahane tia senete leke esi kotie loko Alla. Eleki tamata lua pise telu esi luake loko Yesuse kai esi beteke lokoI be, “Kuru, Amise mo le Yohanese eni maka luluaru kai tamata Parisiaru esi tahane tia senete leke esi kotie loko Alla, po Amu maka luluaru esi tahane tia senete mo le mula?”

¹⁹Yesuse Iralake kena umpama telu be, “Yele, po sepo mokwai rebe ikaije eri mei sa, hoko eni tamuaru esi tahane tia senete yelo? ²⁰Namake mokwai rebe ikaije esi ranai peneka pine esi tahane tia senete sa. Sepo mokwaije eri mei sa yo tamuaru esi tahane tia senete hoko mere mise mo.

²¹Kena tamata ikapu lapune takwaline rebe kahi pende, ipake obite kihat beluke mo. Sepo ipake obite kihat beluke, hoko etihike lapune takwaline mere eleki kahie ela lesi leneka. Hoko emise moneka.

²²Kai tamata iaike anggure kwelini beluke kena kantone usai takwaline mo. Le sepo iono ele mere, anggure kwelini beluke mere etihike kantone takwaline mere eleki kantone mere hkakatele, eleki anggure kwelini beluke kai kantone takwaline pusu lualu atiae. Hoko suke tamata iaike anggure kwelini beluke kena kantone beluke.”

Yesuse Iombe Ile Tuhane kena iteki petu plei

2:23-28

(Mat. 12:1-8; Luk. 6:1-5)

²³Kena Yahudiaru esi petu pleije, Yesuse kai Eni maka luluaru esi keue lalane me ndinu gandume laleije. Eleki Eni maka luluaru esi ulu gandume. ²⁴Tamata Parisiaru esi selu

mere, esi beteke loko Yesuse be, "Aselu, le mula pine Amu maka luluaru esi ono sala kena hukum rebe Musa ilekire? Le Musa eni hukume ebeteke be, 'Kena iteki petu pleije, ite kerike sasaisa yake.' "

²⁵Eleki Yesuse Iralakesi be, "Kena Dauta kai eni tamata maka luluaru tiasi sene pende, Dauta iono saisare? Imi baisele mosalo? ²⁶Kena Abyatare iono imame elake lakwaiesare, Dauta ikusu me Alla Eni Lumare eleki ikane roti rebe riluke ete Allare. Eleki irilukele ete eni ebea maketaru eleki esi kanele lekwe. Po piasare lulu Torate, imamaru esi kane roti mere yele po tamata makete esi kanele saisa mo."

²⁷Eleki Yesuse Ibeteke lokosi be, "Alla Iono petu pleije ete tamata, hoko tamatare ipentine lesi bei petu pleije. ²⁸Hoko Au, Tamata Eni Nanae meije, Au kbasa kena beteke saisa rebe ite ono kena petu pleije enkena pise sala."

Yesuse Iono tamata rebe balaije ntoli more imise

3:1-6

(Mat. 12:9-14; Luk. 6:6-11)

3 Kena petu sae me, Yesuse Ikusu me luma ibada, kena mere tamata sae rebe balaije matare iete mere. ²Eleki sie luaya pise telua esi keu tehaike Yesuse leke esi seselui, eleki esi lepa loko lomai be, "Petu meije petu plei ete ite tamata Yahudi. Sepo Yesuse Iono tamata bala matale mere imise, hoko mere Iono sala kena hukume rebe Musa ilekire peneka." ³Yesuse Ibeteke loko tamata bala matale mere be, "Akeleke lomei." ⁴Eleki Yesuse Itneu tamata rebe esi ete mere be, "Lulu Musa eni hnaunaru ite ono saisa kena petu pleije? Ite ono tiae pibe ono misete? Ite hlamate tamata pibe ite bunu tamata o?"

Po esi ralakeNi mo le laleisu mise mo. ⁵Yesuse Ilimese keholi kai Inasukesi, po kaplaleI titinai lekwe le ulu buaisu ela kuate, eleki Ibeteke loko tamata mere be, "Batake balamu lomei!" Ibatake balaije eleki balaije mise ne. ⁶Eleki tamata Parisiaru esi siri bei Yahudiaru esi luma ibadare kai

esi lepa menai kai tamata rebe esi lulu kamale Herodese kena bunu Yesuse elia.

Tamata bokala esi lulu Yesuse

3:7-12

⁷Eleki Yesuse Iheti me tlaka Galilea kai Eni maka luluaru. Eleki tamata bokala bei Galilea esi lulu Yesuse. ⁸Kena tamata Yudea, Yerusalem, Idumea kai hena rebe ume kwele Yordane kai rebe ume Tiruse keholi kai Sidone esi lene pusue rebe Yesuse Ionoule, hoko sie bokala esi luake lokoI. ⁹Eleki Yesuse Iulake Eni maka luluaru esi rana soa buini sae leke irue kenae, le tamata esi luake keholine boka kuate. ¹⁰Iono tamata bokala esi mise peneka, hoko meije tamata makerake maketa bokala esi luake lokoI, kai esi lese kena kerike Yesuse leke esi mise. ¹¹Tamata rebe ro tiare kbasaise, pela esi selu Yesuse, esi tatu kena tibubuisu lope tapele kai esi biuwe lokoI be, "Ale Alla Eni Nanae!" ¹²Po Yesuse Ilakesi kai Ibeteke lokosi be, "Imi beteke be Aure Alla Eni Nanae ete tamata makete yake."

Yesuse Ibitike maka ulaka sie butu esa lesini lua

3:13-19

(Mat. 10:1-4; Luk. 6:12-16)

¹³Eleki Yesuse Ikeu lolete ulate bubui kai Ikoti Eni maka lulua rebe Isukaise. Eleki esi luake lokoI. ¹⁴Eleki Ibitike sie butu esa lesini lua kena Eni maka ulake, leke esi keu sakesa kaiNi. Eleki Iulakesi kena lepae Sou Misete bei Alla, ¹⁵kai Iriluke kbasa bei Alla etesi kena esi sirie ro tiae.

¹⁶Eni maka ulaka sie butu esa lesini lua meru:

Simone rebe Yesuse Ikotine Petruse,

¹⁷Sebedeuse eni nanae Yakobuse,
kai Yakobuse kwalini Yohanese. Yesuse Ikotie luaise Boanergese, rebe esi nature "esi lupe klare",

¹⁸Andrease,
Pilipuse,
Bartolomeuse,

Matiuse,
Tomase,
Alfeuse eni nanae Yakobuse,
Tadeuse,
Simone tamata golongane Selote; golongane mere esi
suka tamata makete kbasaesi mo,
¹⁹ kai Yudase Iskariote rebe tatile pine iabelie Yesuse ete
tamata rebe esi suka bunulje.

Yesuse Ibei Alla hoko Iktili lesi bei Beelsebule
3:20-30

(Mat. 12:22-32; Luk. 11:14-23, 12:10)

²⁰ Eleki Yesuse Ileu me luma me Kapernaume. Eleki tamata bokala esi kusu rame me lumare lekwe. Hoko Yesuse kai Eni maka luluaru esi supu kane moneka le kapaikei titinai. ²¹ Kena Yesuse inai kai kwaliNisi lene be Irue me Kapernaume, hoko esi keu lokoI kena ranai le tamata esi beteke be Imake peneka.

²² Eleki kuru Torataru esi luake bei Yerusalem kai esi beteke be Beelsebule, ro tiaru esi elake eriluke kbasa ete Yesuse hoko Isirie ro tiare bei tamata meru kena esi kbasare.

²³ Hoko Yesuse Ikoti kuru Torata meru kai Ialena kena umpama lua pise telu etesi be, "Ro tiare esi elake esirie ro tiae mo. ²⁴ Le sepo ro tiare esi kerajane elara lua hoko kerajane mere emise moneka. ²⁵ Sakesa neka, sepo luma toini esi nasuke lomai hoko luma toini mere esi tebi lomai. ²⁶ Sakesa neka, sepo me ro tiare esi kerajane esi nasuke lomai kai esi tebi lomai hoko ektili moneka; emata neka.

²⁷ Tamata sae isupu kusu tamata ktiline eni lumare kena rana eni taneiaru mo. Sepo tamata ktiline mere loi peneka pine ikusu luma mere kena rana taneiaru.^d ²⁸ Imi lene mimise! Imi dosa kai lepata tiae loko Allare, Iampunelu, ²⁹ po sepo imi lepa tiae loko Ro Misete hoko Alla Iampune imi dosaru moneka, le dosa mere eti pelare supu ampune

^d 3:27 Yesuse Ialena kena umpama mere leke tamata esi nati be Yesuse Iktili lesi bei tamata ktiline mere: mere ro tiaru esi elake.

moneka." ³⁰ Yesuse Ibeteke ele mere le tamata esi ombe ro tiare kbasaenNi.

Yesuse InaI kai kwaliNisi

3:31-35

(Mat. 12:46-50; Luk. 8:19-21)

³¹ Eleki Yesuse inaI kai kwaliNisi luake lokoI. Esi kele mpai muli, eleki esi ulake tamata kena koti Yesuse me lale. ³² Me lumare tamata bokala esi rue keholi Yesuse, esi beteke lokoI be, "InaMu kai kwaliMu esi mpai muli, esi suka tetueMu."

³³ Eleki Ibeteke lokosi be, "InaKu kai kwaliKu kena sire?"

³⁴ Eleki Ilimese tamata rebe esi rue keholiNe kai Ibeteke lokosi be, "InaKu kai kwaliKusi meije!" ³⁵ Le sire pine iono saisa rebe Alla Isukare, ile mere pine inaKu, kwaliKu kai betaku."

Alena Umpama kena tamata maka mulae bibite
4:1-20

(Mat. 13:1-23; Luk. 8:4-15)

4 Kena petu sae Yesuse Iatetuke suike me tlaka leini. ¹ Eleki tamata bokala esi luake kele keholiNi, hoko Yesuse Isa kena soa buini sae ndau kwele babaije, elyeo tamata meru esi rue nda lai uluije. ² Eleki Yesuse Iatetuke yelu bokala etesi kena umpama kai Ibeteke be, ³ "Imi lene mimise! Petu sae me makerike ndinure ikeu me ndinure kena imulae bibite.

⁴ Kena imulae bibite, leinu tetu kena lalane leini, eleki manuaru luake lomei ukane pusue bibita meru. ⁵ Bibita leini utetu kena otoi rebe batua bokala rebe esi tapele ela more, eleki bibita meru ukusu nunu le tapele ela more pe.

⁶ Po kena lemataije sare, bibita rebe ukusu meru undulu kai umutu le esi lamuite ukusu lope tapele nanu mo. ⁷ Bibita leini utetu kena tapua lulia butui. Eleki tapua lulia meru utasou lutikelu eti umata, hoko esi hasile sae moneka.

⁸ Bibita leini utetu kena tapele misete. Eleki ukusu, uela

Yesuse Iatetuke me tlaka leini

mise hoko esi hasile bokala; rebai butu telu pise rebai butu ne pise rebai utune esa bei bibita rebe mulaule.”

⁹Eleki Yesuse Ibeteke lokosi be, “Imi lene mimise leke imi nati Auku lepate!”

¹⁰Eleki kena Yesuse rual, Eni maka lulua butu esa lesini luaru kai Eni maka lulua maketa esi luake lokoI kai tneuI loko umpama minare esi nature. ¹¹Eleki Yesuse Ibeteke lokosi be, “Akmenare Alla Ibeteke ete imi mo be Ipletae imi tamatare elika, po pamuli meije Au beteke sasaissa ete imi neka. Po ete tamata rebe esi hlaleke loko Au more Au beteke etesi kena umpama. ¹²Leke imi nete suike be lepata rebe enkena bei Alla akmenare elere:

masike esi selu po esi rena mo,
masike esi lene po esi nati mo.

Eono ele meije leke esi hleke bei ono dosare yake kai Tuhane Iampunesi yake.”^e

¹³Eleki Yesuse Ibeteke lokosi suike be, “Imi nati umpama meije moyo? Sepo imi nati mo hoko imi nati umpama maketaru elia lekwe? ¹⁴Makerike ndinure imulae bibite, mere saka tamata rebe ilepae Alla Eni lepataru. ¹⁵Tamata ilene lepate bei Allare saka bibita rebe utetu kena lalane leine: ilene lepate misete bei Alla po isuka hnouke me lalei mo hoko takwali mo, ro tiare eonoi nete loko lepata rebe ilenelu mere moneka. ¹⁶Tamata rebe ilene lepata bei Alla meru saka bibita rebe utetu kena otoi rebe batu bokala rebe esi tapele ela more: esi lene Alla Eni lepate kai esi hnouke nunu kena lale ndinate, ¹⁷po saka bibita rebe ukusu mere esi lamuitu kusu lope nanu mo, hoko unseki nunu, ele mere lekwe, esi lene lepata bei Allare nunu kai lalesi ndina po esi dasare sae mo hoko erue kena lalesi takwali mo. Hoko kena esi supu susate pise tamata rebe esi hlaleke loko Alla more esi ono susate etesi, hoko esi hleke lepata meru. ¹⁸Tamata rebe esi lene lepate bei Alla saka bibita rebe utetu kena tapua lulua butuiju: esi lenelu, ¹⁹po esi nete loko yelu kena kane pise taneia boka kuate hoko esi sakesa kai bibitaru esi hasile moneka le tapua lularu tasouke lutikelu. ²⁰Tamata rebe esi lene lepate bei Alla mise titinai saka bibite utetu kena tapele misete: esi lene kai esi hnouke lepate meru kena misete. Hoko bibitaru ukusu eleki bibita uela mise hoko esi buai bokala; rebai butu telu pise rebai butu ne pise utune esa bei bibite rebe mulaule.”

Tolae lampure ndete meja babai

4:21-25

(Luk 8:16-18)

²¹Eleki Yesuse Ialenake umpama makete etesi lekwe be, “Tamata isosu lampure itolae mpe sokate esi lebui mo pise itolae mpe eni maka ntulure esi lebui mo. Po itolae kena otoi maka tolae lampure. ²²Le saisa rebe tamata esi bunikele,

^e 4:12 Yes. 6:9-10

tatike pine tamata makete esi sirie bei esi otoije. Kai saisa rebe tamata esi tasouke lutikele, tatike pine tamata makete esi baekele. ²³Sepo tamata sae isuka lene Alla Eni lepate, hoko imi ono ilenelu mimise.”

²⁴Eleki Yesuse Ilepa rame be, “Imi lene mimise, le meije imi ukure tamata makete po tatike pine tamata makete esi ukure imi lekwe. ²⁵Sire inati Alla Eni lepataru toto, tatike pine inatilu boka lesi. Po sire pine isuka nati Alla Eni lepataru mo, tatike pine inete lepate matai sae kwale moneka.”

Alena umpama kena bibite rebe ekusu kai ela nunu
4:26-29

²⁶Eleki Yesuse Ibeteke lekwe be, “Meije Au alenake umpama be Alla Ipleta pusue imi tamata kena rual Eni kbasa, po kena tapa tamata moneka. Ele mere hoko saka tamata sae imulae bibite. ²⁷Kena kpetu kai kena pita bibita meru ukusu kai uela rame. Kena ono bibite kusu kai ela nunure, tamata mere iono sasaisa moneka. ²⁸Tapele ere ono bibite ela kai ebua, esi unuije ela, eleki esi tinai me esi unuije uela. ²⁹Sepo esi unuije plisi peneka, esi ulue le esi petu kena ulure mere peneka.”

Alena umpama kena bibite rebe selu molupe sasawi inai
4:30-34
(Mat. 13:31-32,34; Luk. 13:18-19)

³⁰Eleki rebai sae lekwe, Yesuse Ialena kena umpama be, “Au beteke Alla Ipletae imire elere: ³¹Alla Ipletae imire saka bibite rebe selue molupe sasawi inai, le bibite mere tone titinai, ³²po tamata esi mulae eleki ukusu kai uela nanu rame enanu lesi bei utane loini makete. Eleki esi sanaije elake eti manure eono alai kena etelu kenae.”

³³Eleki Yesuse Ipake umpama bokala saka mere lekwe ete tamata maketa leke esi nati mise. ³⁴Yesuse Ilepa ete tamata makete Ipake umpama po kena Yesuse Ime kai Eni maka luluaru ruasi, Ibeteke esi natire etesi.

Sanute kai meite ulene loko Yesuse hoko undene
4:35-41
(Mat. 8:23-27; Luk. 8:22-25)

³⁵Petu mere esi kmaoine, Yesuse Ibeteke loko Eni maka luluaru be, “Mai ite keu sai kena soa buini lopai tlaka tebai.” ³⁶Yesuse Iulake tamata meru esi leu bei otoi mere. Eleki Yesuse kai Eni maka luluaru esi sai kena soa buini le Yesuse Irue kena soa buine peneka. Eleki tamata maketaru esi kena soa buini maketa lua pise telu, esi keu sakesa. ³⁷Eleki takwali mo sanute elake luake hoko kohu elake ekena soa buini mere eleki kwele penu kena soa buini laleije hoko mahake soare emolo. ³⁸Kena mere Yesuse Intulu me soa buine sa. Eleki Eni maka luluaru esi betukeNi kai esi beteke lokoI be, “Kuru, Atapa mo hoko silaka ite neka.”

³⁹Eleki Yesuse Ibetu kai Inasuke sanute mere hoko Ibeteke loko meite be, “Ndene! Eleki sanute ndene kai meite ndene lakwai esa!” ⁴⁰Eleki Yesuse Ibeteke loko Eni maka luluaru be, “Le mula pine rilami le kohu ele mere? Imi hlaleke Au ktili moneko?”

⁴¹Eleki Eni maka luluaru rilasi leI kai esi herane eleki esi beteke loko lomai be, “Ile meije sia pine sanute kai meite ulene lokolje!”

Yesuse Isirie ro tiae bei tamata sae me
rebe irue kena nitu lataiju
5:1-20
(Mat. 8:28-34; Luk. 8:26-39)

5 Eleki Yesuse kai Eni maka luluaru esi sabu tlakare lopai otoi Gerasa. ²⁻⁸Ete mere tamata sae me irue kena nitu lataiju. Tamata ete meru esi supu loi moneka. Masike loi kena rante lekwe po saisa moneka. Esi lo balajje kena rante kai esi lota eni lelale kena pesi, po iteu rantere bei balai kai iletu pesire bei eni lelale. Pita kpetu tamata mere irani bibiuwe me nitu lataiju kai ndete ulate bubui eleki iribi nanakwalaje kena batu. Kena Yesuse Irulu bei soa buine kai Eni maka luluaru, tamata mere iselu Yesuse bei lauke. Eleki

Yesuse Isirie ro tiare bei tamata rebe irue kena nitu lataiju

iluake loko Yesuse, hoko Yesuse Ibetekeloko ro tiae rebe kbasae ile mere be, "Siri bei tamata mere!" Eleki ilomei loko Yesuse, inopa Yesuse Eni lelale kai ikotie bei Yesuse hoko ikloloe loko Yesuse be, "Yesuse, Ale Alla Eni Nanae. Aono saisa ete aure? Au kotie bei Ale meije, Alla Iselu. Aatia au yake."

⁹Eleki Yesuse Itneu ro tiare be, "Amu nane sia?" Eleki ebeteke lokoi be, "Legione le au ruaku mo, ami bokala." ¹⁰Eleki ekotie susuike beiNi be, "Sui ami bei otoi meije yanoma!"

¹¹Me ulate bubui sae tehaike otoi mere, esi ota apala bokala, me unikwa manane. ¹²Eleki ro tiaru ukoti bei Yesuse be, "Sebeie ami keu lolete leke ami kusu kena

apalaru noma!" ¹³Eleki Yesuse Isuka esi keu, eleki ro tiaru usiri bei tamata mere kai ukeu lolete ulate bubuije eleki ukusu kena apala bokala meru. Apala meru, kasuke inai usata lua lesi, unaiya ruluke salene lope, ukusu tlakare eleki pusulu molo.

¹⁴Eleki tamata maka raka apalaru esi naya kai esi alenakele ete tamata me kota kai hena rebe utahaike be, "Yesuse Ilomei kai Isirie ro tiaru bei tamata mere peneka." Hoko tamata bokala esi luake lomei kena selu Yesuse Iono misete mere. ¹⁵Hoko ro tiaru kbasae tamata mere moneka. Eleki ipake lapune kai irue lupe tamata rebe lale misete pende, eleki tamata esi hkutukesi lei. ¹⁶Eleki tamata maka raka apala rebe esi selu yele mere esi beteke loko tamata bei henaru be, "Yesuse Isuka ro tiaru usiri bei tamata mere kai ukusu kena apalaru."

¹⁷Eleki tamata bokala meru esi kotie bei Yesuse be, "Akeu bei otoi meije noma."

¹⁸Eleki kena Yesuse Isa kena soa buine, tamata rebe imise pende ikotie beiNi be, "Yesuse, bei petu meije au suka keu kaiMu neka."

¹⁹Po Yesuse Isuka mo hoko Ibetekeloko be, "Yake, aleu me amu luma kai beteke ete amu luma toine be Alla Iono misete titinai etemu peneka." ²⁰Eleki tamata mere ikeu kai alenake Yesuse Ionoi misere ete tamata me kotaya butu esa me otoi Dekapolise. Tamata rebe esi lene mere pususi herane.

**Yesuse Iono kwete bina rebe imatare ikwana
suike kai bina rebe kerakine imise**

5:21-43

(Mat. 9:18-26; Luk. 8:40-56)

²¹Eleki kena rebai sae me, Yesuse Isabu tlaka mere kena soa buine suike, tamata bokala esi luake keholiNi. Kena mere Eri me tlaka leini sa, ²²Tamata sae me eni nane Yairuse, ile mere Yahudiaru esi luma ibadare esi elake iluake kena iselu Yesuse. Eleki itatu kena tibubui lope tapele

me Yesuse oalje,²³ eleki ikotie beiNi titinai be, "Auku anae bina rebe eni musuna butu esa lesini luare kerakeni ktili titinai imatare reneka, hoko Alomei kai Akerikeni leke imise kai imata yake."

²⁴Eleki Yesuse Ikeu kai ile mere. Tamata bokala esi luluI kai esi akmete bei lomai keholiNi leke tehaikeNi.²⁵Ete mere bina sae rebe eni makerake bulane emise beini moneka, musuna butu esa lesini lua peneka.²⁶Ikeu loko loktela bokala peneka kena esi ono imise, eti eni kepene pusue, yo eni makerake mise mo po ektili lesi leneka.²⁷Bina mere ilene kena Yesuse peneka, hoko iluake kai tamata bokala meru. Eleki iatula kena itehaik Yesuse bei me muliNi, me tamata bokala meru tlaisu eleki ikerike Eni lapu nanuke.²⁸Inoake be mahabe ikerike Yesuse Eni lapune, hoko imise neka.

²⁹Kena mere neka, eni makerake bulane emise sosoli hoko irekwa be Yesuse Iono imise peneka.³⁰Kena mere neka, Yesuse Irekwa be Eni kbasare siri beiNi. Ihali lori lopai eleki Ibeteke loko tamata bokalaru be, "Sire ikerike Auku lapune?"³¹Eleki Eni maka luluaru esi beteke loko Yesuse be, "Aselu tamata bokala esi keholiMu ele mere yo, Atneu be sire ikerike Amu lapune, hoko elia?"

³²Po Yesuse Ilimese keholi tamata meru leke Irekwa tamata rebe ikerikiNe.³³Eleki bina mere irekwa be imise bei Yesuse le eni makerake bulane sae moneka, hoko itatu lope tapele le iasomi bei tamata bokala kai rilai le Yesuse. Eleki ibeteke lokoI be, "Minare au luake loko Ale bei me muliuMe kai au kerike Amu lapune eleki auku makerake sirike sosoli."³⁴Eleki Yesuse Ibeteke loko bina mere be, "Au ono amise le ahlaleke lokoKu. Akeu kena hlamate, le Amu makerake mise peneka."

³⁵Eleki kena Yesuse Eri lepa sa, sie luaya pise telua esi siri bei Yairuse eni lumare, eleki esi beteke loko Yairuse be, "Amu anae binare imata peneka. Hoko beteke kena Yesuse Ikeu selui yanoma."

³⁶Po Yesuse Ituli kai esi lepata meru mo. Eleki Ibeteke loko Yairuse be, "Kaplalemu yake, mahabe ahlaleke lokoKu."

³⁷Eleki Yesuse Isuka tamata maketa esi keu kaini mo batuke Petruse, Yakobuse kai kwalini Yohanese esi keu kaiNi.

³⁸Kena esi kusu me lumare, Yesuse Iselu tamata esi rani titinai le laleisu noai.³⁹Eleki Yesuse Ikusu kai Ibeteke lokosi be, "Le mula pine pusumi ranire? Kwetele mere imata mo po batuke intulu."⁴⁰Po tamata ete meru esi malie Yesuse.

Eleki Yesuse Isirie tamata meru bei sokati mere eleki Ibeteke loko amai kai inai kai Eni maka lulua teluaru, esi kusu me sokati mere.⁴¹Yesuse Ikerike kwetele mere kai Ibeteke lokoi kena Eni lepate be, "Talita kume." Esi natire, Kuanae, Au beteke lokomu be Akeleke.

⁴²Eleki kwete bina mere ikwana suike, ikeleke kai ikeu keholi. Kwetele mere eni musuna butu esa lesini lua. Pusue tamata rebe esi selu mere esi herane.⁴³Yesuse Ibeteke be, "Au ono kwetele meije ikwana suike bei matale imi alenake yake." Eleki Iulake riluke manane etei.

Nabi isupu holmate bei eni tamata me eni henare mo 6:1-6

(Mat. 13:53-58; Luk. 4:16-30)

6 Yesuse kai Eni maka luluaru esi keleke bei mere kai esi keu me Eni hena.²Kena mere Yahudiaru esi petu plei. Eleki Yesuse Ikusu Yahudiaru esi luma ibadare kai Iatetuke tamata ete mere. Kena tamata meru esi lene Yesuse Iatetuke hoko esi herane titinai kai lalesi ndina titinai. Eleki esi beteke loko lomai be, "Kwete beluke meije Isupu atetuka meiju bei etia?³Meije tukane makerike aije pi moyo? Meije Maria eni nanae kai Yakobuse, Yosese, Yudase kai Simone esi kwalire pi moyo? Betai mei ete meije pi moyo?" Eleki tamata meru esi suka lene Yesuse Iatetuke moneka.

⁴Eleki Yesuse Ibeteke lokosi be, "Piasare nabi isupu holmate bei tamata me eni henare kai ruai eni tamataru mo."

⁵Hoko Yesuse Iaseluke kbasa me Eni henare mo, batuke Itola balaI kena tamata makerake ilaru eleki esi mise.

^{6a}Hoko Yesuse Ibetekē be, “Yele, tamata ete meije esi suka lene saisa rebe Au atetukele mo!”

**Yesuse Iulake Eni maka luluaru leke
esi atetuke Sou Misete bei Alla**
6:6b-13
(Mat. 10:5-15; Luk. 9:1-6)

^{6b}Eleki Yesuse Ikeu kai Iatetuke Sou Misete bei Alla bei hena kena hena. ⁷Eleki Yesuse Ikoti Eni maka lulua butu esa lesini luaru, eleki Iulake tamata lulua kai Iriluke kbasa etesi leke esi sirie ro tiarū bei tamata. ⁸Eleki Yesuse Ibetekē lokosi be, “Kena imi keure imi keri toane buai esa po makete liku yanoma, liku manane kai tase elake kai kepene yanoma. ⁹Batuke pake sandale, po liku lapuna lua yanoma. ¹⁰Kai kena imi kusu luma sae me hena, imi ntulu me luma mere eti keleke bei henare. ¹¹Kai sepo tamata me otoi mere esi ono mise ete imi mo pise esi lene Sou Misete bei Allare mo, hoko imi keleke bei otoi mere kai kena imi siri bei henare imi tabubuke lopone bei sandale leke aseluke tanda be Alla lalelje ndina mo le esi lene Eni Sou Misete more.”

¹²Eleki Eni maka lulua meru esi keu kai esi beteke loko tamata bokala be, “Imi hleke bei ono dosa leke hlaleke loko Alla!” ¹³Esi sirie ro tiarū bei tamata bokala, esi mhulake leite kena tamata bokala leke esi mise bei esi makerakaru kena kbasa bei Alla.

Herodese iulake kena tete Yohanese ulu buajie
6:14-29
(Mat. 14:1-12; Luk. 9:7-9)

¹⁴⁻²⁹Eleki kamale Herodese ikai kwalini Pilipuse eni bina Herodiase. Eleki Yohanese ibeteke loko Herodese be, “Amise mo le hukume rebe Musa ilekire ebeteke be akai saumu yake le kwalimu imata mosa.” Eleki Herodiase inasuke Yohanese hoko isuka bunu Yohanese, po isupu bunui mosa. Eleki Herodese irekwa be Yohanese tamata misete kai eni dosa sae mo. Herodese rilai le Yohanese hoko isuka rakai, leke ilene Yohanese iatetuke. Eleki Herodese iulake tamata

leke esi kerike Yohanese kai kusui kena bui leke Herodiase ibunui yake.

Eleki Herodiase isupu lalane kena ibunu Yohanese elere: Petu kena nete suike loko ruele Herodese, hoko iono pestā elake eleki tamata elaka bokala esi luake lokoi bei kantora bokala me otoi Galilea. Eleki Herodiase eni nanae binare imala me tamuaru oaisu, hoko Herodese kai pusue tamuaru lalesi ndina titinai. Eleki Herodese ibeteke loko kwete binare me tamuaru oaisu be, “Akotie sasaisa neka rebe asukare, hoko au rilukele etemu! Masike otoisa bei auku kerajane lekwe po au rilukele!”

Eleki kwete bina mere ikeu tneu inai be, “Au koti saisa beine?” Eleki inai ibeteke lokoi be, “Akotie Yohanese ulu buajie!” Eleki takwali mo kwete binare iluake loko Herodese kai ibeteke be, “Au koti Yohanese maka baptise ulu buajie kerie kena bake inai lomei.” Herodese lalejē kera titinai, po saisa rebe kwete bina mere isukare, ilulu neka le ibeteke me tamuaru oaisu peneka.

Takwali mo kamale iulake tamata loko Yohanese kena tete Yohanese ulu buajie. Eleki tamata sae ikeu, itete Yohanese ulu buajie me bui lalejē, kai iliku kena bake inai. Eleki irilukele loko kwete binare eleki binare irilukele ete inai. Kena Yohanese eni maka luluaru esi lene be imata peneka, hoko esi luake kai esi rana Yohanese nanaikwalajie kai esi hnoukeni.

Eleki takwali mina pine kamale Herodese ilene be Yesuse Eni maka luluaru esi ono tamata makerakaru esi mise kena Yesuse Eni kbasa. Tamata esi esi beteke be, “Yohanese ikwana suike bei matale peneka hoko isakesa kai Yesuse peneka le eni kbasare ktili.” Tamata makete esi beteke be, “Ile nabi Elia.” Leini lekwe esi beteke be, “Ile nabi lupe nabi akmenaru.” Eleki kena Herodese ilene be tamata esi alenake Yesuse, hoko ibeteke be, “Ile Yohanese rebe au ulake tamata kena tete ulu buajie, hoko Yohanese ikwana suike bei matale hoko isakesa kai Yesuse peneka.”

Yesuse Iala tamata usata lima lesi

6:30-45

(Mat. 14:13-21; Luk. 9:10-17; Yoh. 6:1-14)

³⁰Eleki Yesuse Eni maka ulakaru esi leu loko Yesuse, kai esi alenake pusue yelu rebe esi onoule kai esi atetuke tamatare. ³¹Eleki tamata bokala esi luake kai keu rame eti Eni maka luluaru esi supu kane moneka. Eleki Yesuse Ibeteke loko Eni maka luluaru be, "Mai ite keu lora otoi rebe tamata esi rue kena more kai namake ete ndare mina." ³²Eleki esi sai kena soa buini lora otoi rebe tamata esi rue kena more.

³³Po tamata bokala esi selu Yesuse kai Eni maka luluaru esi keure, hoko esi rekwa otoi rebe esi keu lokore peneka. Eleki tamata bei pusue kota ete meru esi keue kmalane hoko esi luake akmena bei Yesuse. ³⁴Kena Yesuse kai Eni maka luluaru esi rulu bei soa buine, Yesuse Iselu tamata bokala ete mere, eleki Ibeteke be, "Malerekesi! Le tamata rebe esi lomei meru esi supu kuru misete kena iatetuke Sou Misete bei Allare sae mo." Hoko Yesuse Iatetuke Sou Miseta bokala etesi. ³⁵Kena kmau peneka, Eni maka luluaru esi lomei loko Yesuse kai esi beteke lokoI be, "Ete meije lau bei henaru kai mei kmau peneka. ³⁶Hoko Aulake tamata meiju esi keu me hena teanaru leke esi supu manane etesi."

³⁷Po Yesuse Ibeteke be, "Suke imi pine imi riluke manane etesi."

Eleki esi ombe, "Hoko suke ami sabe manane rebe esi beline elake, saelae dinara utuna lua eteiso?"

³⁸Po Yesuse Itneusi be, "Ete mere roti buai ila mere?"

Esi selue eleki esi ombe, "Roti buai lima kai iane inai lua mei."

³⁹Eleki Yesuse Ipletae Eni maka luluaru leke esi ono tamata meru esi rue totoini kena tapuane. ⁴⁰Eleki tamata meru esi rue totoini. Toini sesi utune esa, toini sesi butu lima. ⁴¹Yesuse Irana roti buai lima meru kai iana inai lua meru, Ilimese lolete kai Ibeteke trima kasi loko Alla. Eleki

Ibire rotiaru, Irilukele ete Eni maka luluaru leke esi larakelu ete tamata meru; kai iana inai luaru larakelu ete pususi ele mere lekwe. ⁴²Tamata meru esi kane eti esi pila pususi. ⁴³Eleki Eni maka luluaru esi lupuke manana lesinaru kena sokata butu esa lesini lua penuta. ⁴⁴Tamata mokwaia rebe esi kane rotire sie usata lima.

Yesuse Ikeu lelale ndete kwele babai

6:46-56

(Mat. 14:22-36; Yoh. 6:15-21)

⁴⁵Pela bei mere eleki Yesuse Iulake Eni maka luluaru esi keu eike kena soa buini lori tlaka tebai ndi Betsaida. Kai kena mere Iulake tamata bokala meru esi leu. ⁴⁶Kena Yesuse Iulake tamata meru esi leu peneka, eleki Ikeu lolete ulate bubui kena Ikotie loko Alla. ⁴⁷Kena kptu peneka, soa buini rebe Yesuse Eni maka luluaru esi me kenare endau tlaka tlajje peneka, eleyo Yesuse rual Eri nda kmalane sa. ⁴⁸Kena Iselu Eni maka luluaru esi sai kena soa buine esi tahaini moneka le balate ktili bei me oasi. Bei mere hoko kasuke olase telu kpture, Yesuse Ikeu lelale ndete kwele babai lokosi. Kai Ikeu rame saka Iliaise reneka. ⁴⁹Po kena esi selu Yesuse Ikeu lelale ndete kwele babai, esi biuve le esi betinake nitu matale! ⁵⁰Le pususi selui kai hkutukesi titinai.

Eleki Yesuse Ibeteke lokosi be, "Rila yake! Meije Au! Imi rilami yake!" ⁵¹Eleki Isa lolete soa buine lokosi, kai balate ndene sosoli. Eni maka luluaru esi herane titinai, ⁵²le Yesuse Iala tamata bokalaru batuke kena roti buai limaru esi nati mosa. Hnauna bei Yesuse esi natie nunu mo.

⁵³Kena esi ndi teba peneka, eleki esi tati me otoi Genesarete. ⁵⁴Kena esi rulu bei soa buine tamata ete meru esi selu be rebe luake mere Yesuse. ⁵⁵Hoko esi bala akmete lori lopai papelake otoi mere, eleki kena esi rekwa be Yesuse Ietika mere, esi keri tamata makerakar u kena esi nianaru lokoI. ⁵⁶Kena Yesuse Ikeu loko etika neka, me henaru, pise kotaru, esi liku tamata makerakar u lokoI me otoi rebe piasare tamata bokala esi lupuke lomai kenare,

kai esi kotie leke tamata makeraka meru esi supu kerike mahabe Eni lapu nanuke esi nuruije neka. Hoko pusue tamata rebe esi kerike Eni lapune nanuke esi nuruije, esi mise bei esi makerake.

Lulu Alla Eni lepataru emise lesi bei tamata esi atate

7:1-23

(Mat. 15:1-20)

7 Kena rebai sae me tamata Parisi toini sae me kai kuru Torata ilaru esi luake bei ndete Yerusalem loko Yesuse.
²Esi selu Eni maka lulua leini esi kanere esi koa bala lulu tamata Parisi kai Yahudiaru esi atate mo. ³Le piasare tamata Parisiaru kai tamata Yahudiaru esi kane mosare suke esi koa bala lulu esi ntuana menaru esi atate mina pine esi kane. Le esi ono lulu esi ntuana menaru esi atate titinai. ⁴Kai kena esi leu bei me pasare, esi koa balasi lulu esi atate mina pine kane sa. Kai peraturana maketa bei esi ntuana menaru lekwe rebe esi ono lulu titinai, molupe peraturane kena koa glase, oba, kai taneia rebe onolu bei tembagare. ⁵Bei mere hoko tamata Parisiaru kai kuru Torataru esi tneu

Taneia rebe onolu bei tembagare

Yesuse be, "Le mula pine Amu maka luluaru esi ono lulu iteki ntuana menaru esi atate more? Esi kane esi koa bala mo."

⁶Eleki Yesuse Iralakesi be, "Nabi Yesaya eni lepate loko imire tinai le imi laleme lua. Nabi Yesaya ibeteke be Alla Eni lepate rebe lekire ecombe,

"Tamata meiju esi holmate Au kena biruisu,
eleyo laleisu lau bei Au."^f

⁷Esi kotie loko Aure esi guna sasaisa mo;
esi atetuke tamata eni aturane esi ono saka mere Auku Aturane.'

⁸Alla Eni pletare imi lulue mo le imi lulu tamata esi atate."

⁹Eleki Yesuse Ibeteke lokosi be, "Imi lulu Alla Eni pletaru moneka leke imi lulu tamata eni atate neka." ¹⁰Musa ibeteke be, "Holmate amamu kai inamu kai sire pine ilepae tiae loko amai kai inai hoko suke isupu hukume matale." ¹¹Po imi beteke be, "Sepo sae ibeteke loko eni elake inaiju be sasa rebe suke au rilukele ete amaku kai inakue, au rilukele ete Alla peneka. ¹²Hoko imi sebeie tamata mere itapa amai kai inai moneka. ¹³Ele mere sakesa kai imi lene loko Alla Eni lepate moneka. Kai imi ono yelu bokala lupe meiju."

¹⁴Eleki Yesuse Ikoti tamata meru kai Ibeteke lokosi be, "Imi pusumi lene mimise leke nati! ¹⁵Saisa rebe ekusu kena tamata laleje eono tamata mere indopo mo. Po lepata tiae rebe esiri bei tamata biruije eatia tamata mere me Alla oaI le mere bei me lalei." ¹⁶[Sire pine tlinai me hoko suke ilenele]."^g

¹⁷Eleki Yesuse Ikeu bei tamata bokala meru kai Ikusu kena luma sae me eleki Eni maka luluaru esi tneuI be, "Kuru, umpama minare esi nature sisa?" ¹⁸Eleki Yesuse Iralakesi be, "Le mula pine imi nati Auku umpama minare more? Suke imi rekwa be sasa neka rebe bei me muli, ekusu tamata laleje, eono tamata mere indopo mo. ¹⁹Le ekusu kena lalei mo po

^f7:6 Yes. 29:13   ^g7:16 Ayate meije kena Alkitape sou Yunani akmenaru sae mo.

ekusu kena tibuine, eleki namake esiri bei nanakwalaije.”
Mere Yesuse Iatetuke be pusue manane kanele yele.

²⁰Eleki Yesuse Ibeteke lekwe be, “Saisa rebe siri bei tamatare, mere pine eno ruai kai tamata makete lekwe esi ndopo. ²¹Le bei me lale, rebe bei tamata lalei, inoake yelu tiae molupe ntasite, ndeane, maka bunu, ²²maka sablia, lemake tamata makete, alenake tamata makete eni tiae, ono saisa neka rebe neune, lale loko tamata makete eni yelu, holmate tamata makete mo, muruke tamata makete le eni tanei, kwakwale, kai boroke. ²³Pusue neuna meiju usiri bei tamata lalei, eleki uono tamata makete indopo.”

Bina sae bei Siro-Fenisia ihlaleke ktili loko Yesuse

7:24-30

(Mat. 15:21-28)

²⁴Eleki Yesuse Ikeleke bei mere kai Ikeu lope otoi Tiruse. Eleki Ikusu kena luma sae kai Isuka be tamata sae irekwai mo, po Ikbunire saisa moneka. ²⁵Bina sae me, ro tiare ekbasae eni nanare ilene kena Yesuse, eleki iluake lokoI kai itatu lope tapele me oaIje, ²⁶kai ikotie leke Yesuse Isirie ro tiare bei eni nanae binare. Bina mere tamata Yunani, ruelei me otoi Siro-Fenisia. ²⁷Eleki Yesuse Ibeteke loko bina mere kena umpama be, “Sebeie Auku kwetelaru esi kane mina, po sepo Au rana kwetelaru esi manane eleki rabakele ete asuaru, mere mise mo.”

²⁸Eleki binare ibeteke loko Yesuse be, “Yele, Tuhane, po asure lekwe ekane manane rebe etetu bei mejare lope tapele neka.”

²⁹Eleki Yesuse Ibeteke lokoi be, “Aralake Au mise kuate hoko meije aleu le ro tiare esiri bei amu anare peneka.”

³⁰Bina mere ileu me luma, iselu eni nanae binare eri ntulu me otoi maka ntulure sa po ro tiare esiri beini peneka.

Yesuse Iono tamata popole rebe moune imise

7:31-37

³¹Eleki Yesuse Ikeu bei otoi Tiruse Ikeue Sidone, Isiba lopai tlaka Galilea me otoi Dekapolise. ³²Ete mere tamata

esi liku tamata sae loko Yesuse. Ile mere popole kai moune. Esi kotie bei Yesuse leke Itolae balaI kena tamata mere.

³³Eleki Yesuse Ikeu lei bei tamata bokalaru leke ruasi, kai Ikusue bala ubulje kena tamata mere tlinaje, eleki Itoe kena balaije eleki Ikerike tamata mere meine. ³⁴Eleki Ilimese lolete lanite, Ineha Eni nasite eleki Iombe, “Efata!” Esi nature be: “Buka!”

³⁵Eleki tamata mere ilene sosoli kai meine loli kena ilepa, hoko ilepare mise peneka. ³⁶Yesuse Ibeteke loko tamata rebe esi ete mere be, “Imi alenake rebe minae imi selu Au onore yake!” Masike Ilakesi po esi alenakele ete tamata bokala be Yesuse Iono tamata popole rebe moune imise peneka.

³⁷Tamata esi herane titinai kai esi beteke be, “Iono saisare mise titinai neka. Tamata popole, Iono ilene kai tamata moune, Iono ilepa.”

Yesuse Iala tamata usata ata lesi

8:1-10

(Mat. 15:32-39)

8 Lomei takwali mo, tamata bokala esi luake loko Yesuse leneka. Eleki kena esi manane sae moneka, Yesuse Ikoti Eni maka luluaru kai Ibeteke lokosi be, ²“Tamata meiju, malerekesi le esi lulu Au petua telu kena esi lene Sou Misete peneka, po esi manane sae moneka. ³Sepo Au ulake esi leu kena meije, namake klolikesi me lalane tlai, le sie meru leini esi luake bei lauke.”

⁴Eleki Eni maka luluaru esi ralakeNi be, “Tuhane, meije ite kena otoi malene hoko manane kena pusue tamata meiju esi kanere sae mo.”

⁵Po Yesuse Itneusi be, “Imi roti buai ila ete mere?” Eleki Eni maka luluaru esi ralakeNi be, “Buai itu mei.”

⁶Yesuse Iulake tamata meru esi rue mpe tapele. Eleki Irana rotiaru, Ikotie trima kasi bei Alla, Ibire rotiaru kai Irilukelu ete Eni maka luluaru leke esi larakelu ete tamata meru, hoko Eni maka luluaru esi larake etesi. ⁷Esi iana tonia inai ilaru lekwe. Yesuse Ikotie Alla Irluke misete kenalu

eleki Iulake Eni maka luluaru esi larakelu ete tamata meru.
⁸Tamata meru esi kane eti esi pila. Eleki Eni maka luluaru
 esi lupuke roti lesinu kena sokata itu penuta. ⁹Tamata meru
 kasuke sie usata ata. Eleki Yesuse Iulake esi leu. ¹⁰Eleki Isa
 kena soa buini kai Eni maka luluaru eleki esi sai lopai otoi
 Dalmanuta.

Tamata Parisiaru esi kotie Yesuse Iono tanda bei Alla

8:11-13

(Mat. 16:1-4)

¹¹Eleki tamata Parisiaru esi luake loko Yesuse kai esi
 tneu yelu bokala lokoI leke esi nikwa Eni salale. Esi beteke
 lokoI be, “Kuru, Aaseluke kbasa bei Alla ete ami mina leke
 ami rekwa be Aluake bei Alla.” ¹²Eleki Yesuse Inasi takwali
 toto kai Ibeteke lokosi be, “KaplaleKu le imi titinai le imi
 kotie Au aseluke kbasa bei Alla ete imi. Imi lene mimise! Au
 aseluke tanda bei Alla ete imi tamata rebai meije mo.”

¹³Eleki Yesuse Ikeu beisi, Isa suike kena soa buine, eleki
 esi sai lopai teba.

**Yesuse Iahnau leke keta bei tamata Parisi
 kai Herodese esi hnaunaru**

8:14-21

(Mat. 16:5-12)

¹⁴Eleki takwali mo Eni maka luluaru esi beteke be, “Ami
 nete liku roti mo! Meije batuke roti buai esa mei.” ¹⁵Eleki
 Yesuse Ianetesi be, “Imi raka mimise kai keta bei tamata
 Parisiaru kai Herodese esi ragire^h. ¹⁶Eleki Eni maka luluaru
 esi beteke loko lomai be, “Yesuse Ibeteke ele mere le ite
 nete liku roti more piseo?” ¹⁷Po Yesuse Irekwa saisa rebe
 esi lepaele peneka, eleki Ibeteke lokosi be, “Le mula pine
 imi lepa loko lomai be imi nete liku roti more? Imi nati Au
 atetuke mise mosa piseo? Imi hlaleke nunu mo be Auku
 kbasare bei Alla. ¹⁸Matainami me po imi selu mo, tlinami

^h 8:15 Kena Mat. 16:5-12 ebeteke Yesuse Ipake ragi ete meije le ragi mere saka tamata
 Parisi kai Herodese esi lepata ete tamata Yahudi leke lulu esi atate po lulu Tuhane Eni
 lepataru yake.

me po imi lene mo. Imi nete sa pibe moneka? ¹⁹Kena Au ala
 tamata usata lima kena roti buai limaru, imi lupuke esi lesine
 kena sokata ila upenure?” Esi ralake be, “Butu esa lesini lua.”
²⁰Kai Ibeteke lekwe be, “Kena Au ala tamata usata ata kena
 roti buai iture, imi lupuke esi lesine kena sokata ila?” Eni
 maka luluaru esi ralakeNi be, “Sokata itu.” ²¹Eleki Yesuse
 Ibeteke lokosi be, “Imi nati Auku kbasare mosa moyo?”

Yesuse Iono tamata matapolale sae me Betsaida imise

8:22-26

²²Eleki Yesuse esi luake me Betsaida. Eleki tamata esi liku
 tamata matapolale sae loko Yesuse kai esi kotie bei Yesuse
 leke Ikeriken i mina. ²³Yesuse Ikerike tamata matapolale
 mere balaije kai Ikerini me hena mulini. Eleki Itoe tamata
 mere mataiye kai Itolae balaije kena mataiye, kai Itneui be,
 “Asupu selu sasaisa peneko?”

²⁴Tamata mere ilimese sapa oai kai ibeteke lokoI be, “Au
 selu tamata esi keu lori lopai po selusi saka ai aini.”

²⁵Eleki Yesuse Itolae balaije suike kena matakajju, hoko
 tamata mere isupu selu titinai kai mataiye mise pene. Hoko
 isupu selu pusue yelu mise peneka. ²⁶Mere pela eleki Yesuse
 Iulake tamata mere ileu me luma po Ibeteke lokoi be,
 “Aleure keue hena lalei yake, leke alenake saisa rebe eono
 ete ale meije yake.”

Petruse inaku be Alla Iulake Yesuse

8:27-30

(Mat. 16:13-20; Luk. 9:18-21)

²⁷Yesuse kai Eni maka luluaru esi siba lolete hena rebe
 ume kota Kaesarea Pilipi keholire. Kena esi me lalane tlaije,
 Yesuse Itneusi be, “Tamata esi beteke be Aure sire?”

²⁸Eleki esi ralakeNi be, “Tamata leini me esi beteke be
 Alere Yohanese maka baptise; tamata maketa lekwe esi
 beteke be Ale Elia; kai tamata maketa lekwe esi beteke be
 Ale tamata sae bei nabiaru.”

²⁹Eleki Yesuse Itneusi be, “Po imi beteke be Aure sire?”

Petruse iralakeNi be, "Ale Alla IulakeMu kena ono misete ete tamata!"

³⁰Po Yesuse Ilakesi titinai be, "Alenake Au ete tamata makete yake."

Yesuse Ibeteke be lau mo Imata neka

8:31-9:1

(Mat. 16:21-28; Luk. 9:22-27)

³¹Eleki Yesuse Ibeteke lokosi be, "Au, Tamata Eni Nanae, Au supu susate elake eleki Yahudiaru esi elakaru, imama elakaru kai kuru Torataru esi suka Au mo. Eleki Au supu bunu po ele petu luare Au kwana suike." ³²Yesuse Ibeteke ntoli ete Eni maka luluaru, hoko Petruse ikeu leI toto kai ilakeNi. ³³Po Yesuse Ihali suike loko Eni maka luluaru kai Inasuke Petruse be, "Heti beiKu! Ale saka ro tiaru esi elake, le anoake loko saisa rebe Alla Inoakele mo po loko saisa rebe tamata inoakele neka."

³⁴Eleki Yesuse Ikoti tamata bokala rebe esi me sakesa kai Eni maka luluaru ete mere eleki Ibeteke be, "Imi lulu Au kai lalemi ndina. Masike imi suka mo, po Alla Isuka hoko lalemi kera po imi lulu Au neka. Masike esi bunu imi saka esi paku imi kena aitutine po mula mo, lulu Au rame neka. ³⁵Le sepo imi suka lulu Au mo leke mata yake, hoko imi rue kai Alla eti pela mo. Po sepo imi suka kena mata le imi lulu Au kai lepae Sou Misete bei Alla ete tamata maketa, imi rue kai Alla eti pela. ³⁶Le masike tamata isupu pusue yelu mei nusa meije po kena imatare, isupu rue kai Alla mo, hoko yelu meru esi guna sae etei moneka. ³⁷Hoko rue kai Alla eti pelare sae isupu selie kena sasaisa mo. ³⁸Le sepo sire pine iasomi le ilulu Au kai Auku lepataru me tamata rebe esi lene loko Alla more kai tamata dosa rebai meije, hoko Au, Tamata Eni Nanare lekwe asomi le tamata mere, kena Au luake suike le AmaKu Eni kbasa elake sakesa kai malekata rebe esi dosa sae more."

9 Yesuse Ibeteke be, "Imi lene lokoKu mimise! Bei imia meiju leini esi mata mosa roma esi selu Alla Ipleta imi tamatare."

Yesuse Ilelie nanalje kai Eni lapune ndete ulate

9:2-10

(Mat. 17:1-18; Luk. 9:28-36)

²Eleki petua ne bei mere. Yesuse Ikeri Petruse, Yakobuse kai Yohanese esi lolete ulate nanuke sae me. Ete ndetere batuke ruasi, eleki Yesuse Ilelie nanalje me telu oaisu, ³Eni lapune eputi titinai kai selue kliti. Tamata maka tetake mei nusa meije sae itetake lapune puti lupe mere mo. ⁴Eleki telusi selu Elia kai Musa, nabi akmenaru esi luake kai esi alena kai Yesuse. ⁵Eleki Petruse ibeteke loko Yesuse be, "Kuru, ami ete meije lalema ndina titinai. Ami suka ono tenda telu: sae ete Ale, sae ete Musa kai sae ete Elia." ⁶Petruse ilepa ele mere le irekwa moneka be suke ilepa saisa, le rilasi titinai. ⁷Eleki moputire luake, ekohu lutike telusi, eleki Alla Ilepa bei moputire be, "Meije Auku Anae, Au okiNi. Imi lene lokoI!" ⁸Kena mere neka, telusi limese keholi yo esi selu Elia kai Musa moneka, esi selu batuke Yesuse rual peneka.

⁹Eleki kena esi rulu bei ulate mere, Yesuse Ibeteke loko telusi leke esi alenake saisa rebe esi selure ete sae kuesa yake. Namake Tamata Eni Nanare Ikwana suike bei matale mina pine esi alenake sa.

¹⁰Esi alenake saisa rebe esi selure mo, po Yesuse Eni lepate be, "Kwana suike bei matale," telusi tneu lomai lokole be esi nature saisa?

Nabi saka Elia iluake lomei peneka

9:11-13

(Mat. 17:9-13)

¹¹Eleki Eni maka luluaru esi tneu Yesuse be, "Le mula pine kuru Torataru esi ombe nabi Elia iluake suike mina pine Maka Hlamate Iluake?"

¹²Eleki Ibeteke be, "Tinai, Elia iluake akmena leke iono pusue yelu mise. Po ete Tamata Eni Nanare eono eliare? Le mula pine me Alla Eni Lepata rebe lekire ebeteke be namake Isupu susate elake kai tamata esi lepae tiae lokoIje?"

¹³Po Au beteke loko imi be, "Nabi Elia iluake peneka, kai tamata esi ono neune sasaisa etei neka lulu lepate rebe ebetekeni me Alla Eni lepate rebe lekire."

Kwete mokwai rebe ro tiare kbasaeni

9:14-32

(Mat. 17:14-23; Luk. 9:37-43a, 46-48)

¹⁴Kena Yesuse, Petruse, Yakobuse kai Yohanese atasi leu loko Eni maka lulua maketaru, atasi selu tamata bokala esi me kaisi, kai kuru torata sie ilaru, esi rare kai Eni maka lulua meru. ¹⁵Kena tamata bokala meru esi selu Yesuse, hkutukesi kai esi bala sapai. ¹⁶Eleki Yesuse Itneu Eni maka lulua meru be, "Imi rare kai kuru Torata meru lo saisa?"

¹⁷Eleki ile sae bei tamata bokala meru iombe, "Kuru, au keri auku anae meije lokoMu le ro tiare ekbasaeni eti ilepa tekwa moneka. ¹⁸Pela ro tiare kbasaine, iblauke nanakwalaije lope tapele, buselu salini, niseiju kabloki, kai nanakwalaiju kbere pusulu. Au kotie Amu maka luluaru kena esi sirie ro tiare beini peneka po esi siri tekwa mo."

¹⁹Hoko Yesuse Ibeteke lokosi be, "Tinai, imire tamata rebe hlaleke loko Tuhane mo! Suke Au rue kai imi roma petu ila sa? Au tahane laleKu loko imi roma petu ila pine imi hlaleke loko Au sare? Keri kwetele mere lomei lokoKu."

²⁰Eleki esi keri kwetele mere loko Yesuse.

Eleki kena ro tiare selu Yesuse, elisuke kwetele mere eti ikoli lope tapele kai ikoli lori lopai, eleki buselu salini.

²¹Yesuse Itneu kwetele mere amaije be, "Ro tiare ekbasae kwetele mere takwali peneko?"

Amai ralake be, "Bei eri tone sa. ²²Ro tiare rupakeni kena auwe po mo hoko kwele kena ebunui. Ele mere hoko, sepo Aono imisere yele, Asirie ro tiare beini noma!"

²³Eleki Yesuse Iombe, "Mula? Aombe Au ono imisere yele? Tuhane Ikbasa kena ono sasaisa neka, mahabe hlaleke lokoi."

²⁴Eleki amai ibeteke loko Yesuse be, "Au hlaleke lokoMu po au hlaleke ktili mosa. Hoko tapa au leke au hlaleke lokoMu ktili!"

²⁵Eleki Yesuse Iselu tamata bokala esi luake lomei tapa rame, hoko Ibeteke loko ro tiare be, "Ale ro tiae maka ono tamata imou kai ilene mo! Au pletaemu, asiri bei kwetele meije kai akusu suike kenai moneka!"

²⁶Eleki ro tiae mere ebiuwe kai elisukeni ktili titinai kai esiri bei kwetele mere. Kwetele mere selui saka tamata matale peneka, eti tamata bokala esi ombe, "Imata peneka."

²⁷Po Yesuse Ikerike balaije kai Ibetukeni, eleki ruai kele.

²⁸Eleki Yesuse Ikusu me luma kai Eni maka luluaru ruasi kaiNi eleki esi beteke lokoI be, "Le mula pine ami supu sirie ro tiare bei kwetele mere more?"

²⁹Yesuse Iombe, "Ro tiae saka meije, sirie kena lalane makete saisa mo, po batuke sirie kena kotie loko Alla neka."

³⁰Eleki Yesuse kai Eni maka luluaru esi keleke bei otoi mere kai esi keue otoi Galilea.

Po Yesuse Isuka tamata esi rekwa be letia mo, ³¹le kena mere Iatetuke Eni maka luluaru. Eleki Ibeteke lokosi be, "Takwali moneka ile sae iriluke Au, Tamata Eni Nanae meije, ete tamata makete kai esi bunu Au. Po ele petu luare Au kwana suike peneka."

³²Esi nati Yesuse Eni lepate mo, po esi nehe kena tneuI mo be lepate mere esi nature saisa.

Sire iela lesire?

9:33-50

(Mat. 18:1-9; Luk. 9:46-50, 17:1-2)

³³Eleki Yesuse kai Eni maka luluaru esi luake me kota Kapernaume. Kena esi me luma peneka, Itneu Eni maka luluaru be, "Minae lulu lalane imi leuke lomai le saisa?"

³⁴Po kwetelaru esi ndene neka, le minare esi leuke lomai be beise sire pine iela lesire. ³⁵Eleki Yesuse Irue kai Ikoti Eni maka lulua butu esa lesini lua meru kai Ibeteke lokosi be, "Sepo imi suka ono tamata elake, hoko imi mpe lebu bei tamata makete mina kai imi layani pusue tamata neka."

³⁶Eleki Yesuse Irana kwete tone kai Iono kwete tone mere ikele me tlelaisu. Eleki Ihlikueni kai Ibeteke lokosi be,

³⁷“Sire pine laleije noa tamata makete sakesa kai Au suka kwete tone meije hoko isuka Au lekwe, eleki sire pine isuka Au, tamata mere isuka Alla rebe Iulake Aure lekwe.”

³⁸Eleki Yohanese ibeteke loko Yesuse be, “Kuru, ami selu tamata sae isirie ro tiare bei tamata makete kena Amu nane. Hoko ami lakeni le isakesa kai ite mo.”

³⁹Eleki Yesuse Ibeteke lokosi be, “Imi lakeni yake le sire pine iono tanda herane kena Auku nane, mere ilepae tiae loko Au mo. ⁴⁰Le tamata sire pine ilelie ite mo hoko tamata mere ite toine neka. ⁴¹Imi lene meije mimise! Sire pine iriluke kwele moko toini sae etemi le imire Kristuse Eni maka lulua; hoko tamata mere isupu hadia bei Alla.

⁴²Po sepo sire pine iono tamata rebe esi pakuna mo po esi hlaleke loko Aure esi ono dosa, hoko mise lesire tamata mere lo batu elake kena eni mokane eleki poieni lope meite.

⁴³Kai sepo balami leini sae eono eti imi ono dosa, hoko tetele. Le mise lesire balami esa po imi rue kai Alla eti pela, bei balamu lua po asupu poie me otoi naraka, otoi mere aure mata moneka. [⁴⁴Me otoi mere ulearu mata moneka kai aure lekwe mata moneka.] ⁴⁵Kai sepo imi lelale leini sae eono eti imi ono dosa, hoko tete lelale mere neka. Le mise lesire imi lelale esa po imi supu rue kai Alla eti pela, bei lelala lua po supu poie me otoi naraka. [⁴⁶Me otoi mere ulearu mata moneka kai auwere lekwe mata moneka.] ⁴⁷Kai sepo matainami leini sae eono eti imi ono dosa, hoko boie. Le mise lesire matainami esa po imi supu rue kai Alla eti pela, bei matainami lua po supu poie me otoi naraka. ⁴⁸Me otoi mere ulearu mata moneka kai aure lekwe mata moneka.

⁴⁹Tamata rebe ilulu hnauna meiju, Alla Ionoi mise kai dosa sae mo, saka aure koture.

⁵⁰Tasire misete, po sepo esi nkalene sae moneka, hoko onoe nkale suike saisa moneka.

Hoko suke imi ono saka tasire leke imi leuke lomai yake, kai imi rue kai tamata makete suke mise kai lomai.”

Tamata rebe kai pende esi teu lomaije yele pibe mo?

10:1-12

(Mat. 19:1-12; Luk. 16:18)

10 Yesuse kai Eni maka luluaru esi keleke bei otoi mere lopai otoi Yudea kai kwele Yordane esi tebai. Tamata bokala esi luake loko Yesuse lekwe. Hoko Yesuse Iatetuke Sou Misete bei Alla etesi saka piasare, Ionore.

²Eleki tamata Parisia sie telua pise ata esi luake loko Yesuse kena tehekeNi. Esi beteke lokol be, “Kuru, lulu hukume rebe Musa ilekire, mokwai ihleke eni binare yelo?”

³Yesuse Ibeteke lokosi be, “Musa Eni pleta ete imire saisa?”

⁴Esi ombe, “Musa ibeteke be, ono sulate teu lomai kai amu bina pine hleke lomai.”

⁵Eleki Yesuse Ibeteke lokosi be, “Musa ileki hukume mere le imi suka lulu Alla mo. ⁶Akmenare kena Alla Itolae nusare, Itolae mokwai kai bina. ⁷Hoko mokwai ikeu bei amai kai inai pine ikai eni bina, ⁸leke luasi ono esa. Hoko sie luaya moneka, po esa neka. ⁹Hoko mokwai kai bina rebe Alla Ionosi esa pende, ite tamatare ono teu lomai yake.”

¹⁰Eleki kena Yesuse kai Eni maka luluaru esi me luma peneka, esi beteke lokol be, “Kuru, Aatetuke minare esi natire saisa?” ¹¹Yesuse Iombe, “Sire ihleke eni bina eleki tatike pine ikai bina makete hoko isabliake eni bina menare peneka. ¹²Sepo bina sae ihleke eni mokwai eleki tatike pine ikai mokwai makete, hoko isablia lekwe.”

Yesuse laleIje noa kwete tona

10:13-15

(Mat. 19:13-15; Luk. 18:15-17)

¹³Eleki tamata esi liku esi kwete tona loko Yesuse. Eleki esi kotie Yesuse Ikerikesi kai riluke misete ete kwetela meru. Po Eni maka luluaru esi nasuke tamata meru be, “Imi liku kwete tonaru lokoI yanoma!” ¹⁴Yesuse Iselu mere hoko Inasuke Eni maka luluaru be, “Imi sebeie tamata meru esi keri esi kwetelaru loko Au le tamata saka kwete tona meiju

esi rue tehaike Alla kena Ipleta imi tamatare.¹⁵ Hoko imi lene mimise lokoKu! Tamata rebe ihlaleke loko Alla saka kwete tona meiju esi hlaleke mo hoko esi rue tehaike Alla kena Ipleta pusue imi tamatare mo!”¹⁶ Eleki Yesuse Inopa kwete tona meru, Itola balaI kenasi eleki Iriluke misete etesi.

Mokwai beluke rebe eni taneia bokala

10:17-31

(Mat. 19:16-30; Luk. 18:18-30)

¹⁷Kena Yesuse Ikeu siba mosare, mokwai belukwe sae ibala lokoi kai itatu lokoi, eleki ibeteke lokoi be, “Kuru, Ale tamata misete. Au ono saisa leke au supu rue kai Alla eti pelare?”

¹⁸Eleki Yesuse Ibeteke lokoi be, “Le mula pine abeteke Aure tamata misete? Alla rual pine imise po makete mo.

¹⁹Arekwa Alla Eni pletare peneka: bunu yake, sablia yake, ndea yake, ono saksi sala yake, ono tamata makete oai rulu yake, kai holmate amamu kai inamu.”

²⁰Eleki mokwai beluke mere ibeteke lokoi be, “Kuru, pusue pleta meru au lulu peneka bei kena au tone sa.”

²¹Eleki Yesuse Ilimese tamata mere, laleIje noai. Eleki Ibeteke lokoi be, “Pleta sae me, alulu mosa. Akeu abelie pusue amu taneiaru eleki riluke esi kepene ete tamata rebe eni sasaisa more. Aono ele mere atola tanei ndete surga. Mere pela pine alomei lulu Au sa!”²² Kena mokwai mere ilene mere, kaplalei titinai le eni taneiaru boka kuate, hoko ikeu ne.

²³Yesuse Ilimese keholi loko Eni maka luluaru kai Ibeteke lokosi be, “Tamata rebe eni tanei bokalaru ihlaleke kai ilulu Allare, susa titinai.”

²⁴Eni maka luluaru hkutukesi le Yesuse Eni lepate mere. Po Yesuse Ibeteke suike be, “Kwetela, tamata rebe hlaleke kai lulu Aure esi supu susate!²⁵ Binatane elake rebe kotiele untare ekusu lalune benaije mire lesi bei tamata rebe eni tanei bokala ihlaleke kai ilulu Allare.”

²⁶Eleki Eni maka luluaru hkutukesi titinai lesi bei minare hoko esi beteke loko lomai be, “Ele mere hoko sire isupu hlamate bei Allare?”

²⁷Yesuse Ilimesesi kai Ibeteke be, “Alla Ihlamate imi tamata po tamata ihlamate ruaije saisa mo, le Alla Eni kbasa kena ono sasaisa neka.”

²⁸Eleki Petruse ibeteke loko Yesuse be, “Ami keu bei amiki yelu pusulu peneka leke ami luluMu! Hoko ami matare, ami supu rue tehaike Alla more titinai neko?”

²⁹Yesuse Iombe, “Imi lene loko Au mimise! Sire pine ikeu bei eni luma pise kwalini pise betai pise inai pise amai pise eni nanae pise ndinu ete tamata makete le inete lokoKu kai ilepa Sou Misete bei Alla,³⁰ hoko tamata bokala esi seli amai, inai, kwalini, betai, nanae kai esi riluke ndinu, luma boka lesi. Eleki esi supu susate bei tamata maketa rebe esi hlaleke loko Alla more lekwe. Po tatike pine kena esi matare, esi rue tehaike Alla.³¹ Po tamata bokala leini esi hlaleke loko Alla akmena po namake esi maka hlaleke ktili moneka. Eleki tamata bokala leini lekwe esi hlaleke loko Alla pamuli po tatike pine esi maka hlaleke ktili lesi bei tamata maketa rebe hlaleke loko Alla akmenare.”

Yesuse Ibeteke suike be, “Lau mo Au matare reneka”

10:32-34

(Mat. 20:17-19; Luk. 18:31-34)

³²Eleki Yesuse kai Eni maka luluaru esi keu siba lolete Yerusalem. Yesuse Ilia yo Eni maka luluaru kai tamata makete esi tutumulieNi. Eni maka luluaru kaplalesi kai tamata rebe esi luluIje rilasi. Eleki Yesuse Ikoti Eni maka luluaru lau toto bei tamata maketaru eleki Ibeteke saisa rebe tatike pine tamata esi onoe eteije.³³ Ibeteke lokosi be, “Meije ite keu lolete Yerusalem, eleki imama elakaru kai kuru Torataru esi keri Au ete tamata maketa. Esi beteke be suke Au mata. Esi riluke Au ete tamata rebe rekwa Alla mosare.³⁴ Eleki esi aboroe Au, esi toe Au, esi bluku Au rebai bokala eleki esi bunu Au. Po ele petu luare Au kwana suike.”

Yakobuse kai Yohanese esi kotie yele esa bei Yesuse

10:35-45

(Mat. 20:20-28)

³⁵ Eleki Sebedeuse eni nanae Yakobuse kai Yohanese esi tehaike Yesuse kai luasi beteke lokoi be, "Kuru, ami luami kotie bei Ale leke Alene loko sasaisa rebe ami kotiele."

³⁶ Yesuse Iombe, "Imi kotie Au ono saisa ete imire?"

³⁷ Luasi beteke be, "Tatike kena Aleu ndete surgare, Aono ami luama rue kena Amu makwanale kai mapale leke ami pleta sakesa kaiMu."

³⁸ Eleki Yesuse Ibeteke be, "Imi lua nati saisa rebe luami kotiele bei Aure mosa. Imi suka supu susate sakesa kaiKu kai supu mata sakesa kaiKu, o?"

³⁹ Luasi ombe, "Yele, ami suka."

Eleki Yesuse Iombe, "Imi luami supu susate sakesa kaiKu; supu mata sakesa kaiKu, ⁴⁰ po rue kena otoi me Auku makwanale kai mapale, Auku pleta mo. Alla pine Ipleta sire rebe ipleta sakesa kaiKu, kai Alla Irekwa meru peneka."

⁴¹ Kena Eni maka lulua butu esaru esi lene kena luasi kotie yele mere bei Yesuse, hoko esi ono luasi. ⁴² Yesuse Ikoti pususi eleki Ibeteke lokosi be, "Pusue tamata esi rekwa be tamata rebe esi hlaleke loko Alla more esi pletae tamatare ktili eleki elakaru esi ono tamata esi supu susate lekwe. ⁴³ Po imi ono sakasi yake! Sire pine isuka ono tamata elake hoko ilayani tamata makete mina, ⁴⁴ eleki sire pine isuka kbasae tamata bokala hoko ilayani pusue tamata makete lekwe. ⁴⁵ Le Au, Tamata Eni Nanare lekwe Au luake lomei kena layani tamatare neka, po kena tamata esi layani Au mo. Eleki Au riluke ruaku kena seli tamata bokala esi dosaru."

**Yesuse Iono tamata matapolale rebe
eni nane Bartimeuse imise**

10:46-52

(Mat. 20:29-34; Luk. 18:35-43)

⁴⁶ Eleki Yesuse Ilia kota Yeriko sakesa kai Eni maka lulua kai tamata bokala. Tamata matapolale sae eni nane

Bartimeuse, Timeuse eni nanae, irue mei lalane leini kai ikotie kepene le iselu mo. ⁴⁷ Ilene be Yesuse bei Nasarete mei Ilia, hoko ikloloe be, "Yesuse, Dauta eni Nanae! LaleuMe noa au noma!"

⁴⁸ Tamata ete meru esi beteke lokoi be, "Akloloe lokoI ele mere yake." Po ikloloe rame be, "Dauta eni Nanae, laleuMe noa au noma!"

⁴⁹ Yesuse Ikele kai Ibeteke loko tamata meru be, "Beteke etei be lomei lokoKu."

Eleki esi beteke lokoi be, "Kuebe, akuru laleume! Akeleke! Yesuse Ikotimu!"

⁵⁰ Eleki ibuka eni lapune nanuke kai itolaele eleki ikeu loko Yesuse.

⁵¹ Yesuse Itneu be, "Kuebe, akotie Au ono saisa ete alere?"

Eleki tamata matapolale mere ibeteke lokoi be, "Kuru, au kotie, Aono au selu."

⁵² Eleki Yesuse Ibeteke lokoi be, "Aleu noma. Ahlaleke loko Au peneka hoko Au ono aselu!"

Kena mere neka isupu selu eleki ikeu lulu Yesuse.

Yesuse Ikusu kota Yerusalem

11:1-11

(Mat. 21:1-11; Luk. 19:28-40; Yoh. 12:12-19)

11 Kena Yesuse kai Eni maka luluaru esi keu lolete kota Yerusalem, kena esi tehaike Betpage kai Betania mpe ulate Saitune aini bokalaru, Yesuse Iulake Eni maka lulua sie luaya esi keu akmena. ² Ibeteke lokosi be, "Imi luami keu akmena lora henare, kena luami luake nda henare, luami selu keledai tlai sae loe ete mere. Keledai mere tamata sae isa kena mosa. Imi luami lutaes eleki nehae lomei lokoKu. ³ Sepo sae itneu luami be, 'Le mula pine imi luta keledai tlai mere?', imi ralakesi be, 'Tuhane Ipakele, po totonai pine Ileukele ete imi.'

⁴ Eleki Eni maka lulua lua meru esi keu lora henare eleki esi selu keledai tlai sae me loe me metu me mulire esi muline tehaike lalane. Eleki luasi lutaes, ⁵ Tamata sie luaya

pise sie telua esi kele ete mere eleki esi tneu luasi be, "Imi luta keledai mere le mula?"

⁶Luasi ralake tamata meru be, "Tuhane Ipakele po tatike pine Ileukele." Eleki tamataru sebe luasi ranae. ⁷Luasi rana keledai mere eleki luasi leu loko Yesuse. Eleki Eni maka luluaru esi tola esi lapuna me muliru ndete keledaije, eleki Yesuse Irue kenaе ndete baba. ⁸Eleki tamata bokala esi keu repa ai sanai bei me neu eleki esi tola kena lalane, yo tamata leini esi buka esi obitaru kena lalane babajie leke keledaije titake esi babajie. ⁹Eleki tamata rebe esi keu akmena kai rebe esi keu pamulire pususi kloloe be,

"Isike Alla!

Alla Iaseluke misete lakwai esa ete ami le tamata meije Iluake lomei kena Alla Eni kbasa.ⁱ

¹⁰ Tamata meije Iono Kamale ete ami leke Ipletae ami saka kamale Dauta, amiki ntuane menare.

Mai ite isike Alla ndete surga!"

¹¹Eleki Yesuse Ikusu kota Yerusalemme kai Ikeu me Tuhane Eni Lumare^j. Eleki Ikeu keholi kena selu pusulu. Po kmau peneka hoko Yesuse Ileu lorau hena Betania sakesa kai Eni maka lulua sie butu esa lesini luaru.

Yesuse Isui maka abeli kai maka tukare kepene bei Tuhane Eni Lumare

11:12-19

(Mat. 21:12-19; Luk. 19:45-48; Yoh. 2:13-22)

¹²Ele bobanure kena esi keleke bei Betania, Yesuse tialje sene peneka. ¹³Iselu ara aini sae me bei lauke esi loinia ukusu peneka, eleki Ikeu nikwa esi buajie. Po kena Iselu ara aini mere, esi buai sae mo le tale kena bua suike mosa.

¹⁴Eleki Ibeteke loko ara aini mere be, "Abua moneka."

Eleki Eni maka luluaru esi lene Ibeteke mere lekwe.

ⁱ 11:9 Isi. 118:26   ^j 11:11 Tuhane Eni Lumare kena kotie loko Alla kai kena imamaru esi pala binatane pise tepune terigu rebe toha kai leite leke kotie ampune ete tamata esi dosaru bei Alla.

¹⁵Kena esi luake me Yerusalemme, Ikusu me Tuhane Eni Lumare kena Iktotie loko Alla. Maka abeli kai maka sabe ete mere Isuisi. Ihali maka tukare kepene^k esi mejaru kai maka abeli abuna esi bankuru hoko koli pusulu. ¹⁶Kai tamata esi keri taneyia sasaisa neka Isuka esi keue Tuhane Eni Lumare esi ueje mo. ¹⁷Ibeteke lokosi be, "Alla Ibeteke me Eni lepate rebe lekire be,

"Tamata serekwa Auku lumare kena pusue tamata bei nusa esi kotie loko Au."

Po imi ono kena kotie loko Alla mo po ono kena nikwa kepene ete ruami."

¹⁸Eleki imame elakaru kai kuru Torata meru esi lene Yesuse Iatetuke ele mere hoko esi nikwa lalane kena bunul. Le lalesi tiakeNi le tamata bokala esi lene lokoi kai kutukesi le Iatetuke mise kuate.

¹⁹Eleki Yesuse kai Eni maka luluaru esi leu bei kotare le kmau peneka.

Hlaleke loko Alla tktili leke kotie lokoI.

11:20-26

(Mat. 21:20-22)

²⁰Eleki bebeleti kena Yesuse kai Eni maka luluaru esi liare, esi selu ara aini enseki bei esi bubuije roma esi lamutie peneka. ²¹Eleki Petruse inete loko Yesuse ikutuke ara aini mere hoko ibeteke loko Yesuse be, "Kuru, Aselu, memane anasuke ara aine hoko emutu peneka."

²²Yesuse Iombe, "Imi hlaleke loko Alla tktili!" ²³Imi lene mimise! Tamata rebe ihlaleke loko Alla ktli, kena ikoti sasaisa bei Allare, Alla Ilenele. Ikoti bei Alla be ulate eheti lorau meite hoko eheti lorau meite. ²⁴Imi lene lokoKu mimise! Kena imi kotie loko Allare, hlaleke lokoI ktli be saisa rebe imi kotie bei Allare imi supu peneka. ²⁵Kena imi kotie loko Allare, imi nete loko tamata rebe ono sala ete imire, ampune

^k 11:15 Tamata maka tukare kepene mere isupu untune ela lakwai esa bei tamata rebe esi tukare kepene le esi luake bei nusa makete kena kusu me Tuhane Eni Luma hoko esi kepene mataju makete.

esi salaru, leke Imi Ama ndete surgare Iampune imi salaru lekwe. [²⁶Sepo imi ampune eni salaru mo, hoko Imi Ama ndete surgare lekwe Iampune imi salaru mo.”]^l

Yesuse Eni kbasa

11:27-33

(Mat. 21:23-27; Luk. 20:1-8)

²⁷Kena rebai sae me Yesuse kai Eni maka luluaru esi luake me Yerusalem suike. Eleki Yesuse Ikusu me Tuhane Eni Lumare kena kotie loko Alla. Kena Ikeu me Tuhane Eni Lumare esi uei keholire, imame elakaru, kuru Torataru kai tamata Yahudiaru esi elakaru esi luake loko Yesuse. ²⁸Esi beteke be, “Aono yelu meru kena sire eni kbasare? Kai sire Iriluke kbasa ete Ale kena Aono yelu meru?”

²⁹Eleki Yesuse Ibeteke lokosi be, “Hoko yele po Au tneu imi mina. Imi ralake Au mina pine Au beteke ete imi be bei sire eni kbasare pine Au ono yelu meru. ³⁰Yohanese ibaptise tamatare, isupu kbasa bei sire? Bei Alla pibe bei tamata o?”

³¹Eleki esi lepa loko lomai be, “Sepo ite beteke be bei ndete surga, hoko tatike pine Yesuse Ibeteke be, ‘Le mula pine imi hlaleke loko Yohanese more?’ ³²Po sepo ite beteke be bei tamata, hoko tatike pine ite supu teta bei tamata maketa.” Esi beteke ele mere le rilasi bei tamata bokala le pususi hlaleke be Yohanese nabi bei Alla. ³³Eleki esi beteke loko Yesuse be, “Ami rekwa mo.”

Eleki Yesuse lombe, “Ho yele, Au ono yelu meru kena kbasa bei sire, Au betekele mo.”

Alena Umpama kena Tamata Maka raka Ndinu Anggure

12:1-12

(Mat. 21:33-46; Luk. 20:9-19)

12 Eleki Yesuse Ialena umpama ete imama elakaru, kuru Torataru kai tamata Yahudiaru esi elakaru be, “Tamata sae me iatnane anggure kwawia bokala hoko iono ale keholie, iono tale maka raka ndinu kai ono otoi

^l 11:26 Ayate meije kena Alkitape sou Yunania akmenaru sae mo.

kena keleke anggure kena ono anggure kwelini. Eleki ndinu anggure mere iono tamata makete esi sebae, eleki ikeu kena oto lauke. ²Kena musime rana hasile, iulake tamata sae loko tamata maka seba meru leke supu bei esi hasile. ³Po tamata maka sebaru esi kerike tamata mere kai esi tetai eleki esi ulake ileu kai ileuke sasaisa mo. ⁴Eleki tamata rebe eni ndinu mere iulake tamata loko tamata maka sebaru. Po esi teta ulu buajie kai esi ono iasomi titinai. ⁵Tamata rebe eni ndinu mere iulake tamata makete suike leneka. Po esi bunui. Eleki iulake tamata maketa bokala lokosi. Esi teta tamata makerika kai esi bunu sie leini lekwe. ⁶Tamata makerike sae moneka hoko ruai inoake be, ‘Au ulake auku nanare loko tamata maka sebare tinake esi ono lokoi mise piseo?’ Hoko iulake eni nanare ruai rebe iokini titinaije. ⁷Eleki kwetele mere iluake loko tamata maka seba ndinure. Kena esi seluije, esi beteke loko lomai be, ‘Mere tamata rebe eni ndinure eni nanare hoko mai ite bunui leke ndinu anggure meije leue ite.’ ⁸Esi kerikeni kai esi bunui, eleki poini me alere esi muline.”

⁹Eleki Yesuse Ibeteke lokosi be, “Ndinu upuije iono saisa ete tamata maka seba ndinu mere? Ileu eleki ibunu tamata neuna meru pususi eleki iono tamata makete esi seba ndinu mere leneka. ¹⁰⁻¹¹Alla Eni lepate be:

“Tamata esi kerike lumare esi poie batu sae me po tatike pine batu mere kena lukue lili elake esi uweije.”^m

Imi baise Alla Eni lepate mere pene pibe mosa?”

¹²Eleki esi nikwa lalane kena kerike Yesuse le esi rekwa kai esi nati be Yesuse Ialena umpama mere, Ialenakesi. Po rilasi le tamata bokala meru hoko esi sebei Yesuse, eleki esi leu.

Seli pajake ete Kaisare

12:13-17

(Mat. 22:15-22; Luk. 20:20-26)

¹³Eleki takwali mo elakaru esi ulake tamata Parisi kai tamata rebe lulu Herodese sie telua pise ataya loko Yesuse

^m 12:10-11 Isi. 118:22-23

le esi suka ono Yesuse Ilepa tiae loko kamale elake Kaisare.
¹⁴Esi luake kai esi beteke lokoI be, “Kuru, ami rekwa be Abeteke saisare tinai. ArilaMu le tamata elake mo moyo? Eleyo saisa rebe Alla Isukare Aatetuke ete ami. Hoko meije ite seli pajake ete Kaisare tinai pibe mo? Ite tamata Yahudire seli pajake mere tinai pibe seli moneko?”

¹⁵Po tamata meru lalesi luare, Yesuse Irekwa peneka. Yesuse Ibeteke be, “Le mula pine imi teheke Au leke Au lepa tiae ele mere? Imi riluke kepene dinare matai sae leke Au selue mina.”

¹⁶Eleki esi liku kepene matai mere kai esi riluke eteI. Eleki Ibeteke lokosi be, “Sire oalalei kai eni nane kena kepene matai meije?”

Esi ombe, “Kaisare enie.”

¹⁷Eleki Yesuse Ibeteke lokosi be, “Kaisare eniere rilukele ete Kaisare kai Alla Eniere rilukele ete Alla.”

Esi lene Yesuse Ibeteke mere esi herane.

Kena ite kwana suike ite kai suike moneka

12:18-27

(Mat. 22:23-33; Luk. 20:27-40)

¹⁸Tamata toini sae esi nane tamata Saduki. Esi hlaleke be tamata matala kwana suike moneka. Esi luake loko Yesuse kai esi lemake lokoI leke Ilepa tiae loko hukume rebe Musa ilekire. Esi beteke lokoI be, ¹⁹“Kuru, Musa ibeteke ete ami be, ‘Kwalimu imata pine eni nanae sae mo hoko akai suike eni binare neka leke iruele nanae leke iseli kwalimu.’ ²⁰Meije alena umpama kena kwalia sie itua. Kwalini menare imata po eni nanae sae mo. ²¹Hoko kwalini nomore luare ikai kwalini eni binare, eleki kwalini mere imata leneka po, nanae sae mosa. Eleki sakesa neka kena kwalini nomore telure. ²²Eleki kwalia sie ituaru pususi kai bina balu esa mere, eleki esi mata pususi po nanae sae mo. Kai bina balure imata lekwe. ²³Kena tamata matala esi kwana suike, sire pine iono mokwai ete bina balu mere, le pususi kai bina esa mere pe?”

²⁴Yesuse Ibeteke lokosi be, “Alla Eni lepate pise Eni kbasare, imi nati mo. Imi nati sala Musa eni lepataru peneka. ²⁵Kena tamata esi kwana suike, esi kai suike moneka, esi saka malekata ndete surgare peneka. ²⁶Ele mere, hoko tamata esi kwana suike eono eliare, Au atetukele ete imi. Imi baise Alla Eni lepate ete Musa me tapuane butuije. Ibeteke be, ‘Aure Alla ete Abrahame, Isake kai Yakupe.’ ²⁷Ile Alla ete tamata matalaru mo, po ete tamata kwanale kai tamata kwana suike. Hoko imi nati sala elake!”

Hukume elake lakwai esa

12:28-34

(Mat. 22:34-40; Luk. 10:25-28)

²⁸Kuru Torate sae iluake loko Yesuse eleki ilene tamata esi rare ktili kai Yesuse loko Torate. Eleki kuru mere ilene Yesuse Eni lepate tinai eleki ibeteke lokoi be, “Kuru, hukume elake lakwai esare saisa?”

²⁹Eleki Yesuse Ibeteke lokoi be, “Hukume elake lakwai esare elere: imi tamata Israele lene mimise! Iteki Tuhane Allare esa neka, Alla makete sae mo. ³⁰Imi oki Tuhane, imi Allare kena lalemi titinai kai imi ktiline. Nete lokoI rame eleki layaniNi kena lale misete. ³¹Eleki luare ele meije: Imi nete loko tamata makete saka ruami. Hukume rebe ela lesi bei meiju sae moneka.”

³²Eleki kuru mere ibeteke loko Yesuse be, “Tinai, kuru. Ankena le Abeteke be Allare esa, makete sae mo. ³³Aoki Alla kena lalemu titinai kai amu ktiline kai kena nati titinai. Eleki anete loko tamata makete, saka ruamu mere mise lesi bei tamata esi riluke binatane kena palae kena korbane pise riluke yelu makete kena korbane.”

³⁴Eleki Yesuse Ilene be kuru mere iralake mise titinai, hoko Yesuse Ibeteke lokoi be, “Anoake mise titinai peneka. Hoko tatike pine Alla Ipleta amu atate.”

Tamata maka tneu Yesuse kena tehekeNi leke ono Isalare sae moneka.

Maka Hlamate Irulu bei Sire?

12:35-40

(Mat. 22:41-46; 22:1-36; Luk. 20:41-57)

³⁵ Kena Yesuse Iatetuke Sou Misete bei Alla me Tuhane Eni Lumare esi uwei keholire, Ibeteke lokosi be, “Le mula pine kuru Torataru esi beteke be Maka Hlamate mere Irulu bei Dautare? ³⁶ Le Ro Misete Iono Dauta ibeteke be:

‘Alla Ibeteke loko auku Tuhane:
Arue kena leiKue kai pleta sakesa kai Au,
eleki tatiike pine Au ono tamata rebe laleisu tiake Aure
esi lene loko Ale neka.’ⁿ

³⁷ Meije Dauta ruai ikotiNe Tuhane hoko Tuhane Irulu beini yelo?”
Tamata bokala esi lene loko Yesuse, hoko lalesi ndina titinai. ³⁸ Yesuse Iatetuke be, “Imi keta bei kuru Torataru mimise le kwakwaisi kuate. Esi suka alike lapune nanuke kai keu hole, eleki esi suka tamata maketa esi lepa hlamate etesi me pasare. ³⁹ Eleki esi supu otoi misete lakwai esa me iteki luma kena kotie bei Allare, eleki kena pestare esi supu otoi misete rebe holmatele. ⁴⁰ Esi ono matabina baluaru esi layanisi kena matabina baluaru esi yelu. Eleki esi kotie loko Alla takwali titinai leke tamata bokala esi selusi. Tamata saka kuru Torata meiju esi supu hukumane bei Alla ktili lesi bei tamata makete.”

Matabina balu susate iriluke kepene bokala

12:41-44

(Luk. 21:1-4)

⁴¹ Yesuse Irue balale otoi kena tola kepene me Tuhane Eni Lumare esi laleije, Iselu tamata rebe kusu kepene kena otoi mere. Tamata rebe esi kepene bokare esi kusu kepene bokala kena otoi mere. ⁴² Matabina balu susate sae me iluake kai ikusu kepene tone matai lua. ⁴³ Eleki Yesuse Ikoti Eni maka luluaru kai Ibeteke lokosi be, “Imi lene meije mimise! Matabina balu susate minare ikusu kepene kena esi otoije

ⁿ 12:36 Isi. 110:1

boka lesi bei tamata makete.

⁴⁴ Le tamata maketaru esi kusu kepene boka le esi taneia bokala. Po rebe matabina balu susasate mere ikusuele, eni kepene batuke mere neka po ikusu pusulu.”

**Tanda kena petua
rebe nusare atiare**

13:1-37

(Mat. 24:1-44; Luk. 21:5-33)

13 Eleki kena Yesuse kai Eni maka luluaru esi leu bei Tuhane Eni Lumare, Eni maka lulu sae me ibeteke loko Yesuse be, “Kuru, selu Tuhane Eni Luma meije mise titinai kai batua elaka rebe pakelu kena elekele!”

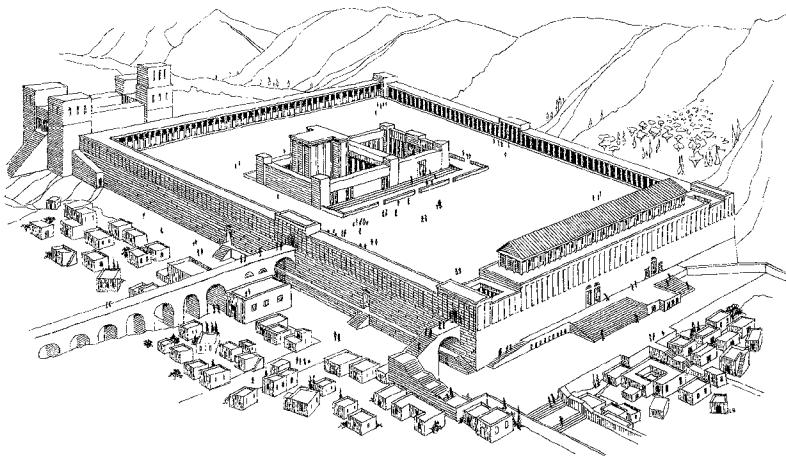
² Eleki Yesuse Ibeteke lokoi be, “Tuhane Eni Luma meije elake kai nteki titinai. Po tatiike pine tamata bei otoi makete esi luake lomei hoko esi likwaie Tuhane Eni Luma meije eti enesa.

³ Takwali mo Yesuse kai Eni maka luluaru esi keu bei Tuhane Eni Luma mere lopai ulate saitune aini bokalaru, eleki Yesuse Irue rual me ulate mere. Petruse, Yakobuse, Yohanese kai Andreatse esi luake lokoI kai esi beteke be, ⁴ “Kuru, petu ila pine yelu minare uonore? Kai yelu meru uono mosare esi tandare elia?”

⁵ Yesuse Iombe, “Imi raka mimise! Leke imi supu lemake yake. ⁶ Tamata bokala esi luake pake Auku nane esi beteke be, siere kamale hlamate. Hoko tamata bokala esi hlaleke loko tamata meru. ⁷ Eleki imi lene be lisa kai lomai mei nusa hoko hkutukemi yake. Piasare mei nusare lisa kai lomaije neka. Po nusare atia mosa. ⁸ Bangsa esi lisa kai bangsa

*Matabina balu susate
iriluke kepene bokala*

Tuhane Eni Luma

makete eleki kamale esi lisa kai kamale makete lekwe. Eleki isu etia-tia neka, tamata esi supu manane roma moneka hoko bokala esi mata. Pusue meru ite selulu po mere batuke nusare koho esi menaije mere sa. Meru saka bina tukune iblake tibuini kera kena rue le kwetele po ruelei mosa.

⁹ Imi nete kai namake rame eti Au luake! Tamata esi keri imi ete elakaru eleki esi tetu imi rebai boka me luma ibadare. Imi lulu Au hoko esi liku imi me elakaru pise kamalaru oasi, po mere leke imi supu lalane kena beteke Au etesi. ¹⁰ Eleki Sou Misete bei Allare atetuke ete pusue tamata mei nusa. ¹¹ Kena tamata esi kerike imi leke liku imi loko elakaru, imi rilami le saisa rebe suke imi betekele yake. Imi beteke sasaisa etesi neka, le imi betekele mere bei ruami mo, po Ro Misete Iono imi betekele etesi kena misete.

¹² Eleki kwalitoije, sae iriluke kwalini ete tamata makete kena bunui, eleki amate lekwe iriluke eni nanare kena bunui. Kwetelaru esi ktolo ete elake inai hoko esi bunu elake inai lekwe. ¹³ Pusue tamata makete esi suka imi mo le imi hlaleke loko Au, po imi tahane hoko tatike pine imi supu misete bei Alla.

¹⁴ Eleki tatike pine imi selu yelu rebe Alla suka more ume Eni Luma laleije, hoko imi selu yelu meiju uono hoko tamata Yudea naya lolete ulate mina leke esi bunu imi yake. Au Markuse, ahnau imi leke imi baise mimise leke imi nati mimise. ¹⁵ Tamata rebe esi rue ndete luma mulini rulu leke naiya po kusu rana yelu bei luma lalei yanoma. ¹⁶ Tamata me ndinure leu kena rana lapune bei luma yanoma. ¹⁷ Kena petua meru ete bina rebe ruele kwete totone kai susu kwete tone susa kuate. ¹⁸ Hoko imi kotie loko Alla leke kena petu susate meru uono kena ulane talei yake, ¹⁹ le susate kena petua meru susa lesi bei susate petua maketaru, kai eono suike moneka. ²⁰ Le Alla Iono petua meru takwali mo, le sepo etakwali hoko tamata sae itahane moneka hoko sae isupu hlamate moneka. Po ete tamata rebe Alla Ililakeise, iono petua meru takwali mo.

²¹ Eleki kena petua meru, imi lene tamata esi beteke be, ‘Aselu, Maka Hlamate Iete meije!’, pise, ‘Iete mere!’, po imi lene lokosi yake. ²² Le kena petua meru kamale hlamate tinai mo kai nabia tinai more esi luake loko imi. Eleki sepo yele hoko esi ono tanda herane kai esi aseluke kbasa leke ono imi rebe Alla Eni tamatare hlaleke sala lokosi. ²³ Eleki imi nete kai namake rame eti Au luake! Kena susate meru, pusulu uono mosare, Au beteke pusulu akmena ete imi peneka.

²⁴⁻²⁵ Po petua susate meru pela mina pine yelu uono elere: lematai, bulane, kmalea selu tebike bei petu maketaru. Hoko lemataije kpetu lakwai esa, bulane ehita moneka kai kmalearu utetu. ²⁶ Kena petua meru tamata esi selu Au, Tamata Eni Nanae, Iluake suike loko imi kena moputi kena kbasare ktili lakwai esa kai hita lakwai esa. ²⁷ Eleki Au ulake Auku malekataru esi lupuke tamata rebe Ililakesi bei pusue nusa leke esi rue tehaike kai Alla.

²⁸ Meije imi atetuke bei umpama ara aini: imi selu sepo esi sanaiju muta, kai esi loinai usiri hoko imi rekwa be leare lau moneka. ²⁹ Saka umpama ara aini mere, imi selu susate meru uono peneka hoko imi rekwa be Au, Tamata Eni Nanare, takwali mo Iluake reneka. ³⁰ Au beteke ete imi

be: tamata rebei meije esi mata pususi mosare, pusue yelu meiju uono peneka.³¹ Tatike pine nusa meije atiae, po Auku lepataru atiae mo.

³² Sae irekwa mo be petu ila pise olasa ila pine Au luake suike lokomi, malekata ndete surgare lekwe esi rekwa mosa, Au lekwe rekwa mosa. Batuke AmaKu Irekwae!
³³ Hoko imi nete kai namake rame eti Au luake! Le imi rekwa mo be petu ila pine Au luake suike loko imi pusumi!
³⁴ Au alenake umpama Au lomei suike ele meije: tamata sae me ikeu takwali. Inauke loko eni tamata makerikaru leke ruasi kerike loko esi makerikaru. Eleki itolae tamata sae kena raka meture. ³⁵ Hoko imi lekwe saka tamata maka raka meture neka. Le petu ila pine imi Tuhane Iluake suike, imi rekwa mo. Kena kmau pise, kpetu tlai pise lau mo pita bebeleti pise imi rekwa. ³⁶ Imi nete kai namake rame eti Au luake! Hoko kena Au luake suike lomeije imi hkutukemi le Au mo. ³⁷ Saisa rebe Au betekelu ete imire, Au betekelie ete pusue tamata lekwe. Hoko imi nete mimise!"

**Maria isoba leite boini ntelete titinai kena Yesuse
14:1-11**

(Mat. 26:1-16; Luk. 22:1-6; Yoh. 11:45-53, 12:1-8)

14 Lesike petua lua pine tamata Yahudiaru esi pesta nete suike loko Alla Isirie esi ntuana menaru bei Mesire kai pesta esi kane roti rebe pake ragi more. Eleki imame elakaru kai kuru Torataru esi nikwa lalane ndendene kena kerike kai bunu Yesuse. ² Po esi beteke be, "Kena pesta elake mere ite kerike Yesuse yake le tamata leini me esi sukaI hoko esi nasuke ite kai esi hohae petu mere."

³ Kena Yesuse Ime Betaniare, Irue kai kane me Simone eni luma. Simone mere tamata esi rekwal le Yesuse Ionoi mise bei makerake usai kai tinaiju puluele. Eleki bina sae me ireru leite boini ntelete titinai rebe esi beline elake kena hlau buini bei batu mutale loko Yesuse. Binare mere iletu hlaubuine esi mokane eleki isoba Yesuse ulu buaIje kena leite mere. ⁴ Eleki sie telua pise ata ete mere esi ono kai esi

beteke loko lomai be, "Le mula pine bina meije iatia leite belini elake mere? ⁵ Abelie leite mere hoko supu kepene bokala titinai. Kai esi kepene rilukele ete tamata susate." Eleki tamata esi nasuke bina mere.

⁶ Yesuse Ibeteke lokosi be, "Sebei ruai! Imi ono susate etei le mula? Iono misete ete Au. ⁷ Le tamata susataru erisi rue kai imi rame sa kai imi li lokosi sa, po Au rue sakesa kai imi rame mo. ⁸ Bina mere iono saisa rebe ionore ete Au. Isoba leite boini ntelete kena ulu buaKue le tatike pine Au mata hoko iaknekae kena imi tolae Au kena liane benaije. ⁹ Imi lene loko au mimise! Kena lepae Sou Misete me nusa otoi etia neka, saisa rebe bina meije ionore, esi lepaele lekwe leke tamata esi nete suike lokoi."

¹⁰ Eleki Yudase Iskariote isiri bei luma mere kai ikeu loko imama elakaru leke iriluke Yesuse ete tamataru leke esi bunul. Yudase mere Yesuse Eni maka lulu sae bei sie butu esa lesini luaru. ¹¹ Kena esi lene mere bei Yudase, lalesi ndina kai esi beteke lokoi be, "Yele, ariluke Yesuse ete ami hoko ami riluke kepene etemu." Eleki Yudase inikwa lalane leke tamataru esi supu kerike Yesuse.

**Yesuse Ikane sakesa kai Eni maka luluaru leke esi
nete loko esi ntuana menaru esi siri bei Mesire
14:12-26**

(Mat. 26:17-30; Luk. 22:7-23; Yoh. 13:21-30; IKor. 11:23-25)

¹² Kena pesta rebe tamata Yahudi esi kane roti rebe pake ragi more esi petu menaije, piasare esi bunu domba anai leke nete suike loko petua rebe akmenare Alla Isirie esi ntuane menaru bei Mesire. Eni maka luluaru esi tneu Yesuse be, "Kuru, ite nikwa otoi kena moa manane etia? Leke ite kane sakesa kena nete suike loko petu rebe akmena Alla Isirie iteki ntuane menaru bei ndete nusa Mesire."

¹³ Yesuse ibeteke loko Eni maka lulua lua meru be, "Imi keu ndete kotare pine mokwai sae me iliku kwele kena hlau buini ihbora imi, hoko imi lului roma ikusu luma. ¹⁴ Imi beteke loko luma mere esi upuije be, "Amiki Kurure Itneu

be, sokati etia kena Ikane manane sakesa kai Eni maka luluaru leke ami nete suike loko ntuane menaru esi siri bei ndete nusa Mesire? ¹⁵Eleki ntuane mere itiluke sokati elake ndete tetu rebe pusue yelu ume. Eleki imi moa pusue manane ete mere.”

¹⁶Maka lulua lua meru esi keu, ndete kotare esi selu yelu uono lulu saisa rebe Yesuse ibeteke eteise neka. Eleki esi menai kena moa mananaru.

¹⁷Kena kmauine Yesuse Iluake me otoi mere sakesa kai Eni maka lulua butu esa lesini luaru. ¹⁸Eleki kena esi kanere, Yesuse Ibeteke lokosi be, “Kwetela imi, Au beteke etemi be bei imi toini meije ile sae me iriluke Au ete tamataru leke esi bunu Au. Tamata mere ikane sakesa kai Au ete meije!”

¹⁹Kaplalesi titini hoko sebei sae eri beteke loko Yesuse be, “Kuru, mere au mo.” ²⁰Eleki Yesuse Iralakesi be, “Mere ile sae bei imi butu esa lesini lua meiju rebe ilutu roti kena oba esa kai Aure! ²¹Tamata Eni Nanare Imata sa lulu Alla Eni lepate rebe lekire betekele. Po tamata rebe iriluke Au ete tamata rebe esi suka bunu Aure, isupu susa ela titinai bei pusue tamata maketa esi supure. Hoko mise lesi tamata mere inai iruelei ya noma!”

²²Kena esi kane sa, Yesuse Irana rotire, Ikotie trima kasi loko Alla kai Ibire roti mere. Eleki Irilukele ete Eni maka luluaru kai Ibeteke be, “Imi kanele le meije nanakwalaKue!”

²³Eleki Yesuse irana oba esa eleki Iiliti anggure kwelini kenaе penu, Ikotie trima kasi bei Alla kai Irilukele etesi. Eleki pususi kinu leiele bei oba mere. ²⁴Yesuse Ibeteke be, “Meije Auku lalakwe rebe akmenare Alla Italuke ete imire. Auku lalakwe ponikele kena ampune tamata bokala esi dosaru.”

²⁵Eleki Yesuse Ibeteke be, “Imi lene meije mimise! Au kinu anggure kwelini moneka eti roma petu rebe Au kinu anggure kwelini rebe beluke sakesa imi me AmaKu Eni nusa beluke.”

²⁶Eleki esi menani isike Alla, pine esi keu lolete ulate rebe Saitune aini bokalaru.

**Yesuse Ibeteke be namake Petruse iombe irekwaI mo
14:27-31**

(Mat. 26:31-35; Luk. 22:31-34; Yoh. 13:36-38)

²⁷Eleki Yesuse Ibeteke lokosi be, “Namake pine imi pusumi hlaleke loko Au moneka, le kena Alla Eni lepate rebe lekire beteke be: ‘Au bunu maka raka domba meru hoko domba meru unaia bei lomai peneka.’ ²⁸Po kena Au kwana suike peneka, Au keu eike lolete otoi Galilea.”

²⁹Petruse ibeteke loko Yesuse be, “Masike tamata maketa esi hlaleke lokoMu mone piseu po au hlaleke lokoMu sa.”

³⁰Yesue Ibeteke lokoi be, “Alene lokoKu mimise! Petu meije, kena kptu meije neka, manu tulale etotlae rebai lua mosare, ruamu beteke rebai telu be, arekwa Au mo.”

³¹Po Petruse ibeteke be, “Masike tamata makete esi bunu au po auru lulu lokoMu sa!”

Eleki maka lulu maketaru esi beteke lupe Petruse neka.

**Yesuse kotie loko Alla tktili me otoi Getsemani
14:32-42**

(Mat. 26:36-46; Luk. 22:39-46; Yoh. 18:1)

³²Yesuse kai maka luluaru esi keu lopai Getsemani otoi rebe ai aini bokala. Eleki Yesuse Ibeteke lokosi be, “Kwetela, imi rue etere meije le Au kotie loko Alla ete ndare.”

Ulate rebe saitune aini bokala

³³Eleki Yesuse Ikeri Petruse, Yakobuse kai Yohanese leke esi keu sakesa kaiNi. Eleki esi keu lora toto. Yesuse Iblike susa titinai. ³⁴Ibeteke lokosi, “LaleKue susa titinai, eti Au blake saka matare reneka!” Eleki Ibeteke lokosi be, “Imi rue ete meije hai Au mina.”

³⁵Eleki Yesuse rual lora toto kai Itola tibubuIje lope tapele eleki Icotie bei Alla leke sepo Alla Isuka hoko Yesuse Isupu susate rebe Alla laleI kena Yesuse Isupure yake. ³⁶Yesuse Ibeteke be, “AmaKu, sasaisare Aonore yele. Aono Au mata yake. Po lulu Auku sukare yake po lulu Amu sukare!”

³⁷Eleki Yesuse Ileu loko Eni maka luluaru, Iselu esi ntulu. Ibeteke loko Petruse be, “Simone, akwau kuate. Ahai Au olase ului esa meije saisa moneko? ³⁸Imi betu kai kotie loko Alla leke imi supu teheke bei ro tiaru esi elake imi tetu yake. Le Au rekwa be imi suka ntulu mo kai imi suka kotie bei Alla rame po nanakwalami ktili mo.”

³⁹Yesuse Ikeu kotie loko Alla sakesa kai minare rebai lekwe. ⁴⁰Eleki takwali toto Yesuse Iluake lokosi suike, Iselu Eni maka luluaru esi ntulure neka le esi kwau kuate. Eleki esi beture, esi rekwa lepa saisa loko Yesuse mo le esi haiNi more pe.

⁴¹Yesuse Ikeu eleki Ileu lokosi kena rebai telure, Iselu telusi erisi ntulu sa. Hoko Ibeteke lokosi be, “Kwetela, imi ntulu takwali pene. Betu no! Totonai meije tamata esi luake lomei hoko esi riluke Au, Tamata Eni Nanae meije, ete tamata rebe esi suka bunu Aure. ⁴²Imi betu, maite ite keu. Tamata rebe iriluke Aure iluake pene.”

Tamata esi kerike Yesuse

14:43-52

(Mat. 26:47-56; Luk. 22:47-53; Yoh. 18:2-12)

⁴³Kena Yesuse Eri lepa sa, Yudase, ile sae bei Eni maka lulua sie butu esa lesini luaru, iluake kai tamata bokala, esi keriki sari kai ai buai. Sie meru esi supu ulake bei imama elakaru, kuru Torataru kai Yahudiaru esi elakaru. ⁴⁴Kena esi keu mosare, Yudase ibeteke lokosi be, “Imi lene mimise. Imi

selu pine au ata sae hoko Imere. Imi kerikeNi eleki keriNi lolete kotare po rakai mimise.”

⁴⁵Eleki kena Yudase isupu Yesuse, ikeu loko Yesuse hoko ibeteke lokoi be, “Kuru!” eleki iataI. ⁴⁶Eleki tamata meru esi kerike Yesuse ne. ⁴⁷Tamata sae ikele tehaike Yesuse.

Tamata mere isira eni sarire eleki ilasa tamata rebe kerike ete imame elake, tlina loine. ⁴⁸Eleki Yesuse Ibeteke lokosi be, “Aure tamata maka lelie pemerinta mo. Imi keri sari kai ai buai kena kerike Au le mula? ⁴⁹Pela petu Au keu ndete Tuhane Eni Lumare kena atetuke ete mere po imi kerike Au etere mere mo. Po ele mere leke lulu saisa rebe me Alla Eni lepate rebe lekire.”

⁵⁰Eleki Eni maka luluaru pususi naya beiNi. ⁵¹Tamata belukwe sae me ipake lapune nanuke ilulu Yesuse. Tamata rebe esi keriki sari kai ai buaij es ono kena kerikeni, ⁵²Po itie eni lapune hoko inaya kalakue.

Yesuse Ime elaka maka teu pakalaru oaisi

14:53-65

(Mat. 26:57-68; Luk. 22:54-55, 63-71; Yoh. 18:13-14, 19-24)

⁵³Eleki esi keriki Yesuse loko imame elake lakwai esare. Imame elakaru, tamata Yahudiaru esi elakaru kai kuru Torataru esi lupuke lomai ete mere. ⁵⁴Kena mere Petruse ilulu Yesuse bei lauke. Eleki Iroma imame elake eni otoi kena malama mpai luma leini. Eleki Petruse irue ipasa kai tamata maka raka lumare.

⁵⁵Eleki imama elakaru kai elaka maka teu pakalaru pususi nikwa tamata rebe lepa tiae loko Yesuse leke esi bunul, po esi supu lalane kena bunul mo. ⁵⁶Tamata bokala esi alenake saisa neka rebe tinai mo kena Yesuse, po alena meru tebike bei lomai.

⁵⁷Eleki tamata sae me alenake rebe tinai mo kena leuke sala ete Yesuse be, ⁵⁸“Au lene Yesuse Ibeteke be,

Ilukwai Tuhane Eni Luma rebe tamata esi elekere po petua luaru yo Ieleke Tuhane Eni Luma

beluke peneka rebe tamata siono mo.”⁵⁹ Po esi alenakeNi mere lekwe tebike bei lomaije neka.

⁶⁰ Eleki imame elake lakwai esare ikele me tamata bokala oasie, eleki itneu Yesuse be, “Tamata meiju esi alenakeMu be, Aneu. Yo le mula pine Aleliesi more?”

⁶¹ Po Yesuse Indene kai Iralake sasaisa moneka. Eleki imame elake lakwai esare itneu suike be, “Ale, Ile rebe Alla IulakeNi kena hlamate tamatare o? Ale, Maka ono Misete Titinaije Eni nanae, o?”

⁶² Yesuse Iralakeni be, “Yele, tinai, mere Au. Eleki tatike pine Aselu Au, Tamata Eni Nanae Irue kena Maka ~~lbasa~~ lakwai esa leiNe hoko Ileu suike lomei kena moputi ndete lanite.”

⁶³⁻⁶⁴ Eleki imame elake mere ikahi eni lapune ruai le inasuke Yesuse kai ibeteke be, “Ite nikwa tamata rebe lepa tiae loko Yesuse moneka le rual beteke be Isakesa kai Alla.”

Eleki itneusi be, “Hoko imi mula Yesuse?” Tamata esi biuwe kai lepa loko lomai be, “Bunul!”

⁶⁵ Tamata lua pise telu esi toeNi kai esi obi oalaleIje eleki esi blukui kai esi beteke lokoI be, “Abeteke be sire ibluku oalaleuMe?” Eleki tamata rebe esi rakaIje esi papakeNi.

Petruse ibeteke rebai telu be, “Au rekwa Yesuse mo.”

14:66-72

(Mat. 26:69-75; Luk. 22:56-62; Yoh. 18:15-18, 25-27)

⁶⁶ Petruse irue pasa me imame elake eni luma leini sa, eleki bina makerike ete imame iluake. ⁶⁷ Bina mere iselu Petruse ipasa sakesa kai tamata makete ete mere hoko ilimesei kai ibeteke be, “Ale mere asakesa kai Yesuse bei Nasarete, moyo?”

⁶⁸ Po Petruse iombe, “Mo, au rekwa Yesuse mo. Abeteke mere au nati mo.” Eleki Petruse ikeu lorau pakale esi meture. [Kena mere manure totlae.]

⁶⁹ Eleki bina mere iselu Petruse hoko iluake lokoi, eleki ibeteke loko tamata rebe esi kele ete mere be, “Tamata meije, saka ime kai Yesuse.” ⁷⁰ Petruse ibeteke suike be, “Mo. Au rekwa Yesuse mo.”

Eleki takwali mo pine sie rebe esi kele ete mere esi beteke loko Petruse be, “Tinai, ale mere asakesa kai Yesuse le ale tamata Galilea.”

⁷¹ Eleki Petruse ila loko Alla be, “Alla, sepo au beteke meije tinai mo Aono susate ete au neka.” Eleki ibeteke lokosi be, “Au rekwa tamata rebe imi alenakeNi mo.”

⁷² Takwali mo, manu tulale etotlae rebai lua. Eleki Petruse inete suike loko Yesuse Ibeteke be, “Manu tulale etotlae rebai lua mosare, abeteke rebai telu be, arekwa Au mo.” Eleki Petruse irani hnetekeni.

**Pilatuse iteu pakala kena paku Yesuse ahlake ai batai
15:1-15**

(Mat. 27:1-2, 11-26; Luk. 23:1-5, 13-25; Yoh. 18:28-19:16)

15 Kena bebeleti lakwai esa pusue elaka maka teu pakala, imama elaka, Yahudiaru esi elakaru kai kuru Torataru lalesi esa kena lo Yesuse. Eleki esi ulake tamata kena lo Yesuse eleki esi keriNi ete Pilatuse. ² Eleki Pilatuse itneu Yesuse be, “Ale, tamata Yahudiaru esi kamale, o?”

Yesuse Iralakeni be, “Yele, lepate mere titinai!”

³ Imama elakaru esi beteke loko Pilatuse be, “Tamata meije Iono neune bokala peneka.” ⁴ Eleki Pilatuse itneu Yesuse rebai lekwe be, “Esi alenake Aneu kuate yo le mula pine Aleli more?”

⁵ Po Yesuse Iralake moneka hoko Pilatuse iherane.

⁶ Kena Yahudiaru esi pestare piasare esi kotie bei Pilatuse leke isirie tamata sae bei buije lulu esi sukare. ⁷ Tamata sae me eni nane Barabase ikusu bui le ibunu tamata makete sakesa kai eni tamata toinu le esi hohae pemerinta. ⁸ Eleki tamata bokala esi luake loko Pilatuse kai esi beteke lokoi be, “Musune meije lekwe ami kotie be asiri tamata esa bei buije mina.” ⁹ Eleki Pilatuse itneusi be, “Imi, tamata Yahudi, suka au sirie imi kamale, o?” ¹⁰ Le Pilatuse irekwa peneka be imama elakaru lalesi tiake Yesuse hoko esi keriNi lokoi.

¹¹Po imama elakaru esi abeteke loko tamataru leke esi kotie bei Pilatuse isirie Barabase bei buije ¹²Pilatuse ibeteke lokosi be, “Hoko au ono saisa ete imi kamale?”

¹³Tamata esi biuwe kai esi beteke lokoi be, “PakuI ahlake ai batai leke Imata!”

¹⁴Pilatuse ibeteke be, “Iono neune sasaisa mo yo au ono ele mere leke mula?” Po esi kloloe ktli lesi be, “PakuI ahlake ai batai leke Imata!”

¹⁵Eleki Pilatuse isirie Barabase bei buije le isuka tamataru lalesi ndina. Eleki Pilatuse iulake tamata esi tetu Yesuse kai irilukeNi loko tamata makete kena pakuI ahlake ai bataije leke Imata.

Tamata esi paku Yesuse ahlake ai batai

15:16-32

(Mat. 27:27-44; Luk. 23:26-43; Yoh. 19:2-3, 17-27)

¹⁶Eleki solaluaru esi keri Yesuse lora Pilatuse eni luma ntekite rebe esi kotiele Praetiume hoko esi koti pusue esi ebe maketaru. ¹⁷Esi alike Yesuse kena lapu mahmelane leke seluI saka kamale. Esi liu ai luli sanai, eleki esi tolae kena ulu buajje. ¹⁸Eleki esi holmateI kai esi beteke be, “Hlamate, kamale Yahudi!” ¹⁹Esi tetu Yesuse ulu buajje kena ai buai rebai bokala lekwe eleki esi toeNi. Esi tatu lope tapele lupe esi aseluke be esi holmateI. ²⁰Esi toaeNi pela eleki esi buka lapu nanuke mahmelane beiNi eleki esi ono Ialike suike Eni lapune, eleki esi ulake pakuI ahlake ai bataije leke Imata.

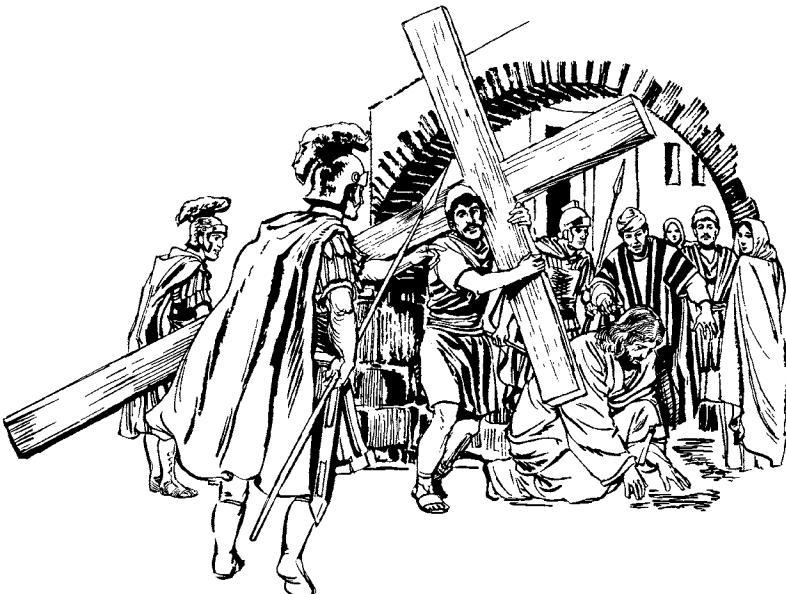
²¹Tamata Kirene sae me eni nane Simone ileu bei kota mulini. Simone mere, Aleksandere kai Rupuse amasi. Tamata meru esi paksa Simone iliku Yesuse Eni ai batai rebe tatike pine pakuI kenare. ²²Eleki esi keri Yesuse lolete otoi Golgota, esi nature, “Otoi ulu alati.” ²³Esi toha anggure maklinute kai mure eleki esi rilukele eteI leke nanalje kera yake po Ikinu moneka. ²⁴Eleki tamata meru esi pakuI ahlake ai bataije. Esi lesu Yesuse Eni lapune hoko esi poie undi leke esi rekwa sire supu lapuna meru.

Solaluaru esi alike Yesuse kena lapu mahmelane kai esi toaeNi

²⁵Esi pakuI ahlake ai bataije olasa sikwa beleti. ²⁶Esi leki ndete baba bei Yesuse ulu buajje be, “Kamale Yahudi,” leke tamata esi rekwa be esi pakuI ahlake ai bataije bei saisa. ²⁷Eleki ete mere esi paku tamata ndeana lua ahlake ai batai sakesa kai Yesuse: esa kena makwanale esa kena mapale. [²⁸Ele mere hoko Alla Eni lepate rebe nabi beteke be “Esi lehekeNi tamata neune,” eonore mere peneka.]^o

^o 15.28 Ayate meije kena Alkitapa akmenaru sae mo.

Simone isupu paksa kena liku Yesuse Eni ai bataije

²⁹Tamata rebe lia ete mere esi toaeNi esi kwasuke ulusi kai esi beteke be, “Abeteke be, Alukwaike Tuhane Eni Lumare eleki Aelekele suike petua lua, ³⁰hoko Arulu lomei bei ai tutine kai hlamate ruaMu!”

³¹Eleki imama elakaru kai kuru Torataru esi lepa tiae loko Yesuse sakesa kai tamata meru be, “Ihlamate tamata makete meru po Ihlamate rualje saisa mo. ³²Ale Alla IulakeMu kena hlamate tamata, Kamale Israele, Arulu bei ai tutine mere leke ami hlaleke lokoMu.”

Tamata ndeana lua meru lekwe esi lepa tiae lokoIje neka.

Yesuse Imata ndete ai tutine

15:33-41

(Mat. 27:45-56; Luk. 23:44-49; Yoh. 19:28-30)

³³Kena olasa butu esa lesini lua kwatare, pusue nusare kpetu romo olasa telu kmau. ³⁴Eleki kena olase telure

Yesuse Ikloloe loko Alla kena Eni lepate be, “Eloi, Eloi lama sabaktani?” Esi nature: “Auku Alla, Auku Alla, le mula pine Asebei Aure?”

³⁵Tamata lua pise telu esi kele tehaike Yesuse hoko esi lene Yesuse Ibeteke loko Allare. Eleki esi beteke loko tamata maketaru be, “Imi lene mimise le Yesuse Ikoti loko Elia!”

³⁶Eleki tamata sae ibala kai ilutu kapuse kena anggure makalinute eleki iriluke kena ai buai loko Yesuse leke Imosoe. Tamata mere ibeteke be, “Sebel rualI, ite raka be Elia iluake leke ihlamateNi pibe mo.”

³⁷Eleki Yesuse Ikloloe ela eleki Imata ne.

³⁸Kena mere obite nurui elake blulute me Tuhane Eni Luma lalei rebe ereba sokati moli lakwairesare, ekahie kena lua bei ndete nuru romo mpe nuru. ³⁹Solalu utune esa esi elake sae ikele balale Yesuse, hoko ilene Yesuse Ibiuwe kai iselu Yesuse Imatare. Eleki ibeteke be, “Titinai, tamata meije Alla Eni Nanae!”

⁴⁰Matabinana sie ilaru esi selu Yesuse bei lauke totonai. Matabinana meru Maria bei Magdalene, Maria Yakobuse beluke kai Yose lua inasi kai Salome. ⁴¹Sie meru esi lulu kena layani Yesuse kena Iri me Galilea sare, kai matabinana maketa lekwe rebe esi luake lope Yerusalem, esi me lekwe.

Yusupe itola Yesuse kena liane benaije

15:42-47

(Mat. 27:57-61; Luk. 23:50-56; Yoh. 19:38-42)

⁴²Kena mere kpeture repeneka Tamata Yahudiaru esi petu kena moa manane pise kena aknekae saisa neka le bobanure esi petu plei. ⁴³Hoko tamata sae bei Arimatea eni nane Yusupe, ile sae bei elaka maka teu pakalaru kai tamata esi sukai.

Inamake petu kena Alla Ipletae pusue tamatare. Ikeu kotie Yesuse bei Pilatuse leke ihnoukeNi. ⁴⁴Pilatuse iherane hoko ibeteke be, “Yesuse Imata peneko?” Eleki ikoti solalu utune esare esi elake kai ibeteke lokoi be, “Yesuse Imata peneko?”

⁴⁵Ibeteke lokoi be, “Yele, Imata peneka.” Isuka kena riluke

Yesuse ete Yusupe.⁴⁶ Eleki irana Yesuse eleki kerie me liane benai laleije. Isabe obite nurui nanuke misete eleki ikopal kena obite mere. Eleki ilolike batu elake kena epele lutike liane benaije.⁴⁷ Kena mere Maria bei Magdalene kai Maria Yose inai luasi selu liane benai rebe tolae Yesuse kenare.

Yesuse Ikwana suike

16:1-8

(Mat. 28:1-8; Luk. 24:1-12; Yoh. 20:1-10)

16 Tamata Yahudiaru esi petu pleije elia peneka, Maria bei Magdalene, Maria Yakobuse inai kai Salome esi sabe leite boini ntelete leke esi tola kena Yesuse le esi atate ele mere.² Eleki kena miku bebeleti bina telu meru esi keu lora liane benaije.³ Esi beteke loko lomai be, "Sire itapa ite kena lolike batu elake bei liane benaije?"⁴ Po kena esi luake nda liane benaije, esi selu batu elake sire ilolikele peneka.⁵ Eleki esi kusu mpai liane benai laleije. Esi selu mokwai belukwe ipake lapune putile, irue ndete batu babaije sableuke makwanale. Hoko bina telu meru hkutukesi.

⁶ Eleki mokwai belukwe mere ibeteke be, "Hkutuke imi yake! Imi nikwa Yesuse bei Nasarete rebe Imata kena ai tutine, moyo? Ikwana suike peneka! Iete meije moneka! Imi selu otoi rebe tolaeNi kenare.⁷ Imi keu kai beteke ete Petruse kai maka lulua maketaru be, "Yesuse Ikeu eike lolete Galilea peneka. Imi seluI ete ndetere saka akmena Ibeteke ete imire."

⁸ Eleki bina telu meru hkutukesi hoko esi siri bei liane benaije kai esi leu akmeta. Hoko esi beteke sasaisa mo le rilasi.

Yesuse Iaseluke rual ete Eni maka luluaru

16:9-20

(Mat. 28:9-12, 16-20; Luk. 24:13-53; Yoh. 20:11-23; Ula. 1:6-11)

[⁹ Kena miku bebeletie Yesuse Ikwana suike. Eleki Yesuse IaselukeNi akmena ete Maria bei Magdalene. Akmenare, Yesuse Isiri ro tia itu beini.¹⁰ Maria ikeu alenake Yesuse ete tamata rebe kena Yesuse Imata kena ai tutine mosare, esi keu sakesa

kaiNi po meije esi rani le Yesuse Imata pende.¹¹ Po tamata meru esi lene be Yesuse Ikwana suike bei matale peneka, kai esi lene Maria ibeteke lokosi be, "Yesuse Ikwana suike bei matale peneka le au seluI peneka." Po esi lene lokoi mo.

¹² Eleki takwali toto Yesuse Iaseluke rual ete Eni maka lulua lua rebe esi keu lorau esi hena po esi selu Yesuse saka tamata makete.¹³ Luasi rena Yesuse pene pine luasi bala leu, eleki esi beteke ete tamata lesinu be, "Miminare ami luama selu Yesuse!" Po esi lene loko luasi more neka.

¹⁴ Eleki kena Yesuse Eni maka lulua butu esa lesini esa meru esi kanere Yesuse Iaseluke rual etesi. Eleki Ionosi be "Imi knene le imi hlaleke loko Au ktili mo kai imi lene loko tamata rebe esi selu Aure esi lepataru mo."¹⁵ Yesuse Ibeteke lokosi be, "Imi keu pusue nusa eleki imi atetuke Sou Misete bei Alla ete pusue tamata!¹⁶ Eleki tamata rebe esi hlaleke Sou Misete, Alla Ihlamatesi, po tamata rebe esi hlaleke more Alla Ihukumesi.¹⁷ Tamata rebe esi hlaleke esi selu tanda bei Alla elere: Esi sirie ro tiaru kena Auku nane; esi lepae lepata belukwa rebe esi atetukelu mosare;¹⁸ esi kerike niakwe nanate po esi mata mo; kai esi kinu sasune po esi mata mo kai esi tolae balasi kena tamata makerake esi mise neka."

¹⁹ Yesuse Ilepa loko Eni maka luluaru pela, eleki Ibiti lolete surga ne hoko Irue sapaleuke Alla Eni makwanale leke Ipleta sakesa kaiNi.²⁰ Eleki Eni maka luluaru esi keu lepae Sou Misete papelake otoi mei nusa. Eleki Tuhane Ionosi aseluke tanda herane kena Eni kbasare leke aseluke be Eni lepate tinai.]

KENA BUKU TAKWALINE MAKETARU, BUKU MEIJÉ ESI MULINE ELERE:^b

[["Bina meru esi keu loko Petruse kai eni ebearu, eleki saisa rebe mokwai beluke mere ibetekeli esi alenake pusulu nunu etesi.¹⁰ Eleki Yesuse Iulake Eni maka luluaru kena esi beteke sou rebe mise titinai kai rebe leli mo rebe eono supu hlamate eti pela mere ete pusue tamata mei nusa.]]

^b 16:20 Kena buku takwalina akmenaru tapa ayata lua meije lekwe.